

LO Aktueelt

Nr. 19 • 2005 100. årgang Organ for Landsorganisasjonen i Norge

Den rødgrønne regjeringen er LOs politiske verktøykasse. Er innholdet godt nok?

Les sidene 2, 6, 8, 16, 27, 29 og 33

Pisk og gulrot gjennom 60 år
Tema: Statlig inntektspolitikk
Side 41

www.lo-aktuelt.no

Les mer om statsbudsjettet
På www.frifagbevegelse.no/statsbudsjettet finner du mer om innholdet i det rødgrønne statsbudsjettet, reaksjoner fra fagbevegelsen og lenker til de fullstendige dokumentene fra regjeringen og Stortinget.

LO hopper av lønnskarusellen

– Meget sentrale politikere trenger opplæring i hva lønnsoppgjøret, sa en sint Gerd-Liv Valla til Dagens Næringsliv da det ble klart at et bredt flertall på Stortinget (alle unnatt SV og Sp) ville gi toppolitikerne større lønnstillegg enn menigmann.

I LO reagerte man med å oppheve et sju år gammelt vedtak om at LO-lederens lønn skal følge statsrådenes lønn. Og Valla forsikrer at dette ikke bare er skuebrød:

– Lønningene vil bli regulert i takt med dem vi forhandler for, fastslår hun.

EF

LO-kritikk for døve ører

«Uakseptabelt,» mente et enstemmig LO-sekretariat om den rødgrønne regjeringens skatteopplegg for neste år, men på Stortinget vendte de det døve øret til.

Bare på ett punkt hadde det rødgrønne flertallet på Stortinget kritiske merknader til budsjettforslaget fra sin egen regjering. Det gjaldt den forhatte «mat-skatten» som flertallet ber regjeringen vurdere på nytt i forbindelse med revidert nasjonalt budsjett til våren.

Bare et halvt år etter at de rødgrønne, sammen med Frp, tvang Bondevik-regjeringen til å kutte ut skattleggingen av fri kost for offshorearbeidere og hyretillegget til sjøfolkene, foreslo de selv å gjeninnføre ordningene. Det utløste voldsomme protester og trusler om politisk streik både i Nordsjøen og langs kysten.

I siste øyeblikk ble streikene avlyst etter at

det ble kjent at flertallet i Stortingets finanskomite ville be regjeringen se på saken en gang til.

– Dette er en formulering som forplikter regjeringen til å finne en løsning i revidert budsjett for 2006, på linje med det vedtaket som ble fattet i tilknytning til revidert budsjett i vår, mener NOPEFs nestleder Frode

Alfheim.

Los sviende kritikk av skatteopplegget ble derimot blankt avvist. Stortingsflertallet stilte seg bak finansminister Kristin Halvorsen som hele tiden har hevdet at skatteopplegget i sum vil bety at de rikeste må betale mer skatt neste år enn i dag.

IKKE BARE SOL: Stoltenberg-regjeringen har sittet i seks uker, men har allerede havnet i motbør fra flere hold.

FOTO: TROND ELSTAD

Slik flyttes milliardene

8,1 milliarder kroner greide de rødgrønne partiene å flytte på i løpet av 24 dager i regjeringsskontorene.

Dette er de viktigste endringene Stoltenberg-regjeringen forslår på utgiftssiden i statsbudsjettet for neste år:

- Den reelle veksten i kommunenes frie inntektene anslås til 5,7 milliarder kroner, tilsvarende 3,5 prosent. Det er 3,8 milliarder mer enn

i Bondevik-regjeringens forslag.

- Maksimalprisen for en heltids barnehageplass reduseres til 2 250 kroner per måned fra 1. januar. Det legges til rette for 11 000 nye heltidsplasser i 2006. Prislapp: 1,3 milliarder mer enn den forrige regjeringens forslag.

- Innsatsen mot fattigdom styrkes med om lag 500 millioner kroner.

- Regjeringen øker bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak med 217 millioner kroner. Det gir rom for 2 000 flere tiltaksplasser neste år.

- Folk som permitteres får rett til dagpenger i 34

uker, ikke 26 slik Bondevik-regjeringen ville. Ferietillegget i dagpengeordningen gjeninnføres, med opptjening fra 1. juli 2006. Lønnsgarantien vil igjen gjelde for hele oppsigelsestiden. Fradraget for fagforeningskontingent øker fra 1 800 til 2 250 kroner.

Ris og ros fra arbeidsgiverne

● Fra arbeidsgiverhold høster regjeringen både lovord og kritikk for sitt statsbudsjett:

– Kommune-Norge er godt fornøyd med det økonomiske løftet regjeringen tar for innbyggerne i landets kommuner og fylkeskommuner, sier lederen i Kommunenes Sentralforbund, Halvdan Skard.

Hos NHO er tonen en annen:

– Dette er ikke et budsjett for økt verdiskaping, mener adm. dir. Finn Bergesen jr. Han er særlig skuffet over at Bondevik-regjeringens planer om å halvere formuesskatten og øke avskrivnings-satsen for maskiner blir skrinlagt.

Handels- og Servicebedriftenes Hovedorganisasjon (HSH) mener økt utbytteskatt og formuesskatt først og fremst vil ramme underskogen av små og mellomstore familiebedrifter.

– Dette dreier seg ikke om en fordelingsvirkning mellom «fattig og rik», men mellom ulike eierformer, hevder adm. dir. Vibeke Madsen i HSH.

EF

Den nye regjeringens satsing på arbeidsmarkedspolitikken og på forsterket velferd framfor økt privat forbruk får full støtte i LO.

– Vi har fått en ny regjering og en dreining av norsk politikk i riktig retning på viktige punkter, skriver LO-sekretariatet i sin uttalelse.

Da Kristin Halvorsen sto på Stortingets talerstol og la fram sitt aller første forslag til statsbudsjett, oppsummerte hun budsjettforslaget slik:

– President, med dette har jeg æren av å legge fram flertallsregjeringens forslag til endringer i statsbudsjettet for 2006 – endringer for felles-

skap, velferd og bedre fordeling.

I et intervju med Aftenposten denne uka gjentar statsminister Jens Stoltenberg omtrent det samme:

– Vi satser på fellesskap framfor skattelette, og har framlagt et budsjett med klar sosial profil, er hans dom over det første

rødgrønne statsbudsjettet.

Tekst: **Einar Fjellvik**
einar@lo-media.no

Må de rike betale mer eller mindre skatt neste år? Les vår analyse på side 16-17.

• Bevilgningene til vei og jernbane økes. Det samme skjer kulturbudsjettet, de distriktspolitiske virkemidlene og politi/kriminalomsorg.

• Refusjonsordningen for sjøfolk videreføres. Fra 1. juli utvides ordningen til også å omfatte sjøfolk om bord på konkurranseut-

satte skip i NOR.

• Kontantstøtten kuttes med vel 330 millioner kroner.

Skatteskjerpelse

Regjeringens skatte- og avgiftsforslag betyr at skattenivået økes med litt over 3 milliarder kroner sammenlignet med 2005.

• Hovedtrekkene i skattereformen følges opp, men det blir økt skatt på formue, arv og aksjeinntekter.

• Forslaget fra Bondevik-regjeringen om skattlegging av telefon betalt av arbeidsgiver og innstramning i hjemme-PC-ordningen opprettholdes.

• Skattefritaket for fri kost for ansatte på sokkelen og hyretillegget til sjøfolk oppheves.

Høyere avgifter

Regjeringen foreslår å øke avgiftene med 1,3 milliarder kroner, sammenlignet med Bondevik-regjeringens forslag. Blant annet

beholdes grunnavgiften på engangsemballasje. Forslaget om å øke matmomsen fra 11 til 13 prosent opprettholdes.

Tekst: **Nina Sandås**
nina@lo-media.no

Seks uker etter regjeringsskiftet:

Kristin Halvorsen er LOs

I LO-miljøet er det ingen tvil om hva som er det verste den nye regjeringen har prestert til nå. Kristin Halvorsens skatteopplegg får tommelen ned av alle. Men i Folkets Hus ser man også positive resultater av regjeringsskiftet.

HK-leder Sture Arntzen er ikke i tvil om hva som er verst:

- Skatteprofilen, sier han og viser til vedtaket i LO-sekretariatet der regjeringens opplegg kritiseres i krasse ordelag.

- Det beste så langt er at den reverserer forgjengernes mange

forverring av arbeidsmiljøloven, sier Arntzen. Han trekker særlig fram forslagene om å fjerne muligheten for 13 timers arbeidsdag og at oppsagte nå vil kunne stå i jobbene sine til sakligheten i oppsigelsen er prøvd helt til topps i rettssystemet.

Gerd Kristiansen, 1. nestleder i Fagforbundet, er like klar:

- Innretningen på skatten er verst. De som har mest fra før får størst skattelette. En slik politikk har ikke vanlige arbeidstakere forståelse for, mener hun.

Det beste mener hun er at kommuneøkonomien styrkes med 5,7 milliarder kroner og at regjeringen har tatt kjappe initiativ på viktige områder.

- Samferdselsministeren stop-

pet oppsigelsene som var på gang i Jernbaneverket, og helseministeren setter nå politikere inn i styrene på sykehusene fra 1. januar, sier Gerd Kristiansen.

NTL-leder Turid Lilleheie er helt på linje med Fagforbundet; styrkingen av kommuneøkonomien er det mest positive i statsbudsjettet. NTL-lederen trekker også fram at de arbeidsløse vil få tilbake feriepengene de mistet under Bondevik, men hun er skuffet over at de får full dekning først i 2008.

Også Lilleheie trekker fram skatteprofilen som det verste i budsjettforslaget. Hun kritiserer også at det ikke er satt av penger til sammenslåingen av Aetat og trygdeetaten. Flere tilsyn er flyttet ut av Oslo og

● Tre-årsregelen for dagpenger utløper ved årsskiftet. Da dagpengeordningen ble forkortet fra 3 til 2 år ble det samtidig vedtatt overgangsregler for dem som ble ledige før de nye reglene trådte i kraft 1. januar 2003. Reglene berører 7 500 arbeidstakere, melder Aetat.

● Det pågående utredningsarbeidet rundt rettsvernet for varslere, vil ikke føre til noen styrking av deres rettigheter. Den lekkasjen kom Norsk Redaktørforenings assisterende generalsekretær Arne Jensen med, på Grunnlovs-konferansen i Bergen.

● De ni første månedene i 2005 ble det registrert 18,2 prosent flere nye foretak enn i samme periode i 2004. Antallet konkurser har sunket med 12,9 prosent, viser ferske tall fra Foretaksregisteret.

● LO støtter det framlagte forslaget fra Helse- og omsorgsdepartementet, om krav til politiattest for helsepersonell og sosialpersonell. Målet er å forebygge seksuelle overgrep mot barn og utviklingshemmede.

HARD MEDFART: Finansminister Kristin Halvorsen må finne seg i at senkingen av toppskatten får en soleklar førsteplass når LO-folk peker ut regjeringens «verste til nå»-sak.

FOTO: SCANPIX

hoggestabbe

NTL har krevd at ansatte som ikke vil være med på flyttelasset må få fortrinnsrett til stillinger i staten.

- Men det er ikke satt av penger til dette heller, sier Lilleheie.

Roar Flåthen, LOs 1. nestleder, setter også fingeren på skatteopplegget som det mest kritikkverdige.

- Det var ikke nødvendig å gå så langt i skattelettelser til de som tjener mye, mener han.

Flåthen er fornøyd med at feriepengene til arbeidsløse blir gjeninnført, selv om det tar for lang tid. Han mener budsjettet betyr et betydelig løft for forskning og utvikling. Han er glad forsvarret styrkes med en dokk på Håkonsvern, at permitteringsloven skal gjennomgås og at fagforeningsfradraget økes med 450 kroner.

- Men på det siste punktet er vi nok litt utålmodige, sier han og viser til at LO krever at fradraget doubles.

LO-nestlederen er godt fornøyd med den nye regjeringens håndtering av arbeidsmiljøloven og han gleder seg over at den næringspolitiske «verktøykassa» er i ferd med å fylles under den nye statsråden.

- Det vi har reagert mest negativt på er permitteringsloven, sier rådgiver Norvald Mo i Fellesforbundet. Å stramme til her vil føre til at bedriftene vegrer seg for å ansette folk fast, mener han og viser til at arbeidsgiverne fra neste år må betale for de ti første dagene ved permittering, i motsetning til fem i dag.

På plussiden trekker Mo

fram at det blir satset mer på arbeidsmarkedstiltak.

- Denne regjeringen vil føre en langt mer aktiv sysselsettingspolitikk.

Mo er også fornøyd med at fagforeningsfradraget øker med 450 kroner, som et steg på veien mot 3 600 kroner.

Arbeidsmandsforbundets informasjonssekretær, Trond Erik Thorvaldsen, sier det slik:

- Dette er et budsjett på riktig kurs. Tiltak for å styrke sysselsettingen, økt fradrag for fagforeningskontingent og styrket kommunøkonomi er det viktigste på plussiden. På minussiden er det beklagelig at ikke bevilningene som er vedtatt i nasjonal transportplan følges opp. Det skulle ha vært bevilget en milliard, men ble bare 260 millioner, sier han.

Tekst: **Stig H. Christensen**
stig@lo-media.no

Grunn til å smile over regjeringens innsats

Bare noen timer etter at stemmene var talt opp og det var klart at landet ville få en rødgrønn regjering, lanserte LO-leder Gerd-Liv Valla seks strakskrav til den nye regjeringen:

- Disse seks er krav som det bør gjøres noe med raskt. Jeg har mange andre og mer lang-

siktige krav, uttalte Valla den gangen til Dagbladet.

LO-Aktuelt har evaluert regjeringens innsats fram til å nå og feller ut fra hastekravene følgende dom:

Vurdering: **Einar Fjellvik**
einar@lo-media.no

Gerd-Liv Vallas strakskrav til regjeringen:		
Den må sette alle ressursene inn på å utvikle CO ₂ -frie gasskraftverk.		Full uttelling i Soria Moria-erklæringen. Følges opp i statsbudsjettet.
Regjeringen må stryke lovendringen som åpner for 13 timers arbeidsdag uten overtidbetaling.		Endringsforslag fremmet
Ansatte som blir sagt opp må få tilbake retten til å stå i stillingen sin til saken er prøvd for hele rettssystemet.		Endringsforslag fremmet
Arbeidsløse må få tilbake feriepengene de mistet under Bondevik og ordningen med to karensdager før arbeidsløshetsstrygd må fjernes.		Opptjening starter 1. juli 2006 (dvs. full utbetaling av feriepenger først i 2008). Økningen fra tre til fem karensdager som ble gjennomført i 2003, foreslås ikke reversert.
Regjeringen må gjeninnføre en garanti om at alle under 25 år skal ha krav på jobb eller tiltak.		Tatt inn i Soria Moria-erklæringen, men ingen forslag fremmet ennå.
Skattefradraget for fagforeningskontingent må økes fra 1 800 til 3 600 kroner i året.		Lover doubling i Soria Moria-erklæringen. Foreslår å øke fradraget med 450 kroner neste år.

● Rundt månedsskifte vil regjeringen bestemme hvor mye penger som skal settes av til forskning om skader ved bruk av kvikksølv i tannhelsetjenesten. Fagforbundets Jan-Tore Strandås sier til Fagbladet, at veien fram mot en eventuell yrkesskadeerstatning vil ta flere år.

● Næringslivets arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner krever i et brev til finansminister Kristin Halvorsen, at det foretas en helhetsvurdering av det norske avgiftssystemet. Partene krever blant annet langsiktig forutsigbarhet, skriver NNN-arbeideren.

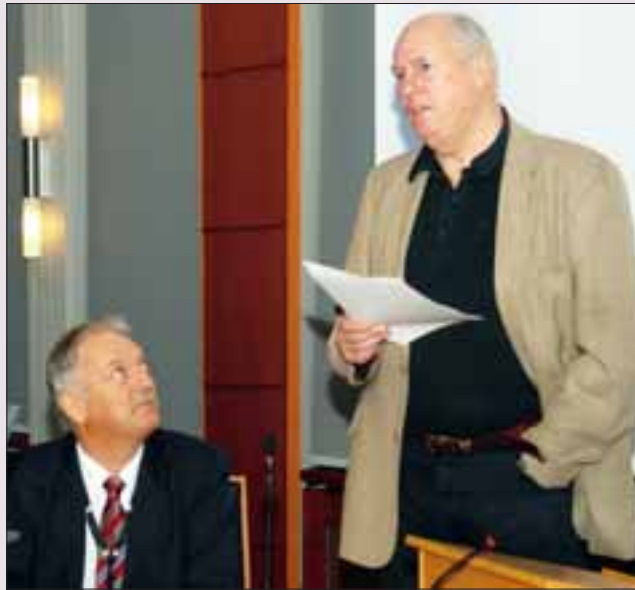
● Norsk seniorpolitisk barometer 2005 viser at det i samtlige aldersgrupper er færre enn før som føler at de mestrer jobben. 60-åringene har størst arbeidsglede, mens 40-åringene sliter tyngst.

LO fornøyd med Eriksens verktøykasse

LOs Roar Flaathen var tilfreds med innholdet i verktøykassa som næringsminister Odd Eriksen presenterte i sitt første møte med LOs næringspolitiske utvalg.

– Dette var positive toner, men vi må diskutere mer detaljerte virkemidler som også må med, sa han etter å ha hørt statsrådens foredrag.

LO har store forventninger til regjeringens næringspolitikk; ny ervervslov, bedre forvaltning av det statlige eierskapet og økt kapitaltilgang til næringslivet står sentralt

FORNØYD: Positive toner, var Roar Flaathens dom over næringsministerens redegjørelse.

– Eierskapspolitikken er viktig for regjeringen, understreket han.

Reiseliv skal være ett av regjeringens satsingsområder.

– Vi skal satse tungt på reiseliv. Norge har spesielle forutsetninger og vi skal utvikle en nasjonal strategi for å fremme næringa. Reiseliv er en viktig eksportnæring og det gode med den er at den ikke kan outsources. Arbeidsplassene blir i Norge, sa Odd Eriksen og opplyste at det er satt av 172 millioner kroner i neste års budsjett.

Tekst og foto:
Hilbjørg Bjørkås
hilbjorg@lo-media.no

HOLTERMANN KNUDSENS STIPEND FOR 2006

Holtermann Knudsens stipend deles ut til en person hvert år og er på kr. 15.000,- som finansieres av LO, DNA og AOF. Stipendet kan tildeles personer som ønsker å sette seg nærmere inn i den demokratiske arbeiderbevegelsens mål, arbeidsmetoder og bakgrunn. Studiene kan omfatte en eller flere organisasjoner og ett eller flere land.

Opplegget for studiereisen skal ha som klart siktemål at de kunnskapene stipendiaten tilegner seg skal ha relevans for å kunne benyttes i det arbeidet vedkommende driver innen arbeiderbevegelsen i Norge som tillitsvalg.

Studierapporten skal sendes AOF Norge.

Søknadsfrist 1. desember 2005.
Søknad med kort beskrivelse av søkerens personalia og beskrivelse av formålet med stipendet stiles til:

AOF Norge
v/ daglig leder Terje Fagervoll
Postboks 8703 Youngstorget
0028 OSLO

på kravlista. LO har dessuten i lengre tid etterlyst at staten går inn med mer risikovillig kapital, for eksempel ved å etablere et statlig kapitalfond med en langsiktig eierstrategi.

På det siste punktet kunne ikke næringsminister Odd Eriksen innfri. Men Flaathen og LO vil arbeide videre for å få gjennomslag for et slikt fond.

Næringsministeren kom derimot LO i møte på en rekke andre punkter:

– Vi er godt i gang med en ny ervervslov som skal utformes innenfor EØS-regelverket, fortalte han.

Han viste til at Innovasjon Norge, Siva og Norges fors-

kningsråd får en påplussing på 507 millioner kroner i budsjettet for 2006. Totalt blir bevilgningene til forskning, nyskaping og næringsrettet forskning på over 2,2 mrd. kroner.

Eriksen lovet videre skredersøm i virkemiddelapparatet, god infrastruktur for næringslivet, inkludert breibånd til hele landet, en ny kurs i energipolitikken som blant annet skal sikre industrien mer kraft, økt foredling av naturgass, omfattende og strategisk satsing i Nord-områdene. Staten skal også beholde sitt nåværende eierskap i de store selskapene. Men Eriksen forsikret at staten skal være en krevende og aktiv eier.

● Statseide selskaper har brukt 42 millioner kroner på navne- og profilendringer de siste fem årene, ifølge Dagens Næringsliv.

● Den tidligere LO-nestlederen Finn Erik Thoresen er konstituert som generalsekretær i Norsk Folkehjelp i Eva Bjørengs sykefravær.

Garanti mot kurstap

Fordi kursen på den svenske krona nå er så svak, har nordmenn som jobber på den svenske siden av grensa fått mye lavere lønn. Lederne frykter nå at de vil rømme hjem til Norge igjen. Derfor har enkelte arbeidsgivere på svensk side ved Svinesund innført en lønnsgaranti. Den sikrer at de norske ansatte ikke skal tape mer enn ti prosent på kursforskjellen.

I januar i år var den norske og svenske krona

omtrent like mye verdt. Nå får du kun 82 norsk kroner for en svensk hundrelapp.

Ansatte bosatt i Sverige har ymtet frampå om at dette er å betrakte som en snikinnføring av lønnsøkning til de pendlende nordmennene. Men den lokale klubben har godkjent tiltaket. De frykter i likhet med ledelsen at de ansatte vil forsvinne dersom deres personlige økonomi blir veldig forverret.

HK-Nytt

Privatiserer pensjonen

● Storebrand overtar forvaltningen av Oslo Sporveiers pensjonskasse.

Det borgerlige flertallet i hovedstaden nektet Oslo pensjonsforsikring AS å

være med i anbudskonkurransen om pensjonspenge- ne til de sporveisansatte.

Leder av sporveisforen- ingen, Sveinar Bones, mener resultatet er sørgelig.

Bones sier til Fagbla- det at bevilgninger til al- lerede underfinansierte Oslo Sporveier, nå går rett i lomma til et privat forsikringsselskap. I Fag-

forbundet sentralt frykter man nå at også andre kom- munale pensjonskasser vil bli konkurranseutsatt for å få frigjort egenkapital. Og at forsikringsselskapenes

krav til fortjeneste vil gå utover de ansattes rettig- heter.

sym

Enige om ny hovedavtale

Arbeidsgivernes krav om strengere vilkår for å kreve tariffavtale ble avvist, men LO og NHO ble enige om å gi de ansattes representanter i bedriftsstyrene rett til ei ukes fri for skoloring da hovedavtalen ble fornyet.

– Vi er spesielt tilfreds med denne endringen, sa LO-leder Gerd-Liv Valla til LOs eget nettsted etter at forhandlingene var sluttført i forrige uke.

Andre endringer partene ble enige om er at man skal vurdere kompetansegivende tiltak som et alternativ når det er snakk om langvarige permitteringer. Den nye hovedavtalen slår også fast at de er de tillitsvalgte – og ikke ledelsen

– som skal utpeke de ansattes representanter når ulike arbeidsgrupper og styringsgrupper etableres i bedriften.

Ungdommen fikk også sitt. Det blir nå presisert i hovedavtalen at det kan velges egne ungdomstil- litsvalgte, og aldersgren- sen på 20 år for å bli valgt til tillitsvern ble fjernet.

Da forhandlingene startet krevde NHO at minstekravet for å kunne kreve tariffavtale måtte økes. I dag kreves det at ti prosent av de ansatte er fagorganiserte. NHO ville heve kravet til 20 prosent, men det ble avvist.

Partene greide heller ikke å bli enige om noen avklaring av hvordan uor- ganiserte skal behandles

under en arbeidskonflikt. Blant andre Hotell- og Restaurantarbeiderfor- bundet ønsket en ord- ning der uorganiserte blir permittert for å unngå problemer med streike- bryteri.

Tekst: **Einar Fjellvik**
einar@lo-media.no

Les også «Fra Folkets Hus» på side 31.

DØMT TIL ENIGHET: Bare det de greier å bli enige om kommer inn i den nye hovedavtalen. Fredsplikten hindrer at man kan streike for å tvinge gjennom krav.

ARKIVFOTO:
STIG H. CHRISTENSEN

● Røykepauser gir faglige diskusjoner og kreativitet på arbeidsplasser. Det mener informasjonsdirek- tør Finn Langeland i NHO. Han er redd be- drifter kan gå for langt i å hindre røyking i ar- beidstiden.

● Man regner med at 250 000 nordmenn over 18 år har utviklet lungesykdommen KOLS, men studier fra universitetet i Ber- gen viser at en av fire KOLS-rammede ikke vet hva som feiler dem.

● Finansminister Kristin Halvorsen vil gjøre Oljefondet til et etisk forbilde. Til Vårt Land sier hun at hun både vil videreutvikle de etiske retningslinje- ne for fondet og bruke fondets eierposisjoner til å påvirke bedriftene det investerer i.

Varsling mottas positivt

● Fafo har lagt fram den mest omfattende undersøkelsen om varslere som noen gang er utført i Norge. Resultatet er oppsiktsvekkende. Undersøkelsen viser at det store flertallet av varslere får positive reaksjoner.

– For oss var det overraskende at mange faktisk får ros fordi de varsler. Blant dem som melder fra internt opplever bare 17 prosent negative reaksjoner. 83 pro-

sent opplever reaksjonene som positive, sier Sissel Trygstad, forsker ved Fafo, til Aktuell. De få som varsler via media har en noe høyere andel negative reaksjoner. Ifølge Fafo opplever det store flertallet (64 prosent) at de lykkes og at det fører til endringer.

Kristian Brustad, Aktuell

● Allerede fra januar skal flertallet i styrene for de regionale helseforetakene være lokalpolitikere. Fra 1. mai skal de samme gjelde for de lokale helseforetakene. Det bekrefter helseminister Sylvia Brustad.

● I et brev til meningsmålingsinstituttet MMI understreker Arbeiderpartiet at de, som kunde, er opptatt av at det er ryddige arbeidsforhold i bedriften. Bakgrunnen er en halvannet år lang strid mellom HK og det MMI-eide Field Work Scandinavia (FWS) om oppretting av tariffavtale.

● 89 prosent av de ansatte Halden kommune svarte på spørreskjemaet i en medarbeiderundersøkelse, men rådmannen nekter de tillitsvalgte innsyn i svarene, av hensyn til personvernet. Fagforeningene er i harnisk. Fagforbundets Kirsti Rømyr kaller det mistillit til de tillitsvalgte som representanter for de ansatte.

Arbeidsmiljøloven:

Ros fra LO, kritikk fra Akademikerne

– Det betyr enormt mye for tillitsforholdet at regjeringen innfrir, sa en fornøyd leder i LO Stat, Morten Øye, da regjeringen hadde lagt fram sine forslag til endringer i arbeidsmiljøloven.

Også i de øvrige LO-forbundene blir de rødgrønne lovendringene godt mottatt. – Dette viser forskjellen på å ha en regjering som hører på oss og en regjering som ikke ønsker samarbeid, sier Fagforbundets leder, Jan Davidsen.

Ikke uventet er tonen en annen i Næringslivets Hovedorganisasjon. Der mener man regjeringen skrur klokka tilbake. Direktør for arbeidslivspolitik, Sigrun Vågeng, er særlig bekymret over at det likevel ikke blir lettere å ansette folk midlertidig.

– Midlertidige ansettelser fører til at flere får sjansen til å prøve seg i arbeidslivet. Og ved faste ansettelser går små og mellomstore bedrifter ofte veien om midlertidige ansettelser, sier Vågeng til NTB.

De eneste kritiske kommentarene fra fagbevegelseshold kommer fra

Unio og Akademikerne. Begge er kritiske til at folk i det som kalles «særlig uavhengig stilling» blir unntatt fra lovens arbeidstidsregler.

– Dette er ikke arbeidervern, sier Unio-leder Anders Folkestad.

Akademikerne leder, Kristel Kvam, mener forslaget også er kvinnefiendtlig fordi det vil gjøre det vanskeligere å kombinere lederjobb og familieliv. Ifølge Kvam vil dette forslaget gjelde så mange som en million arbeidstakere.

Forutsatt at Stortinget får behandlet endringsforslagene før jul kan dermed den nye arbeidsmiljøloven tre i kraft fra 1. januar neste år, som planlagt.

Regjeringen varsler også at den vil komme tilbake med en mer omfattende gjennomgang av loven i løpet av våren. Da tar man blant annet sikte på å følge opp løftet fra Soria Moria-erklæringen om å styrke vernet av ansatte som sier ifra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen.

Tekst: Einar Fjellvik
einar@lo-media.no

ILLUSTRASJON: ELSE S. RUUD

LO favor gir gode medlemsfordeler for deg og familien

- Spar opptil kr 16.000,- i året!

Du kan få fordeler på:

- Forsikringer
- Kredittkort
- Bankfordeler
- Bolig- og bilfordeler
- Telefon/internett
- Ferie og fritid

Regn ut hvor mye du kan spare, bruk fordelskalkulatoren på www.lofavor.no

Les mer på www.lofavor.no

Rødgrønne endringer i arbeidsmiljøloven

Dette er forslagene fra Stoltenberg-regjeringen som skal reversere de mest omstridte punktene i forgjengernes revisjon av loven.

Det forrige Stortinget ville ha inn en formulering som sa at lovens formål var å ivareta «arbeidstakernes, virksomhetenes og samfunnets behov.»

Den nye regjeringen vil fjerne henvisningene til arbeidsgivernes og samfunnets behov.

Det er kunstig å hevde at arbeidsmiljøloven, som rettslig sett er en samling regler som innskrenker arbeidsgivers styringsrett, i seg selv har som formål å fremme arbeidsgivernes interesser, skriver departementet i sin begrunnelse.

Velferdshensyn

Den nåværende arbeidsmiljøloven fastslår at arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig for både arbeidstakernes fysiske og psykiske helse «og velferd».

Det forrige stortinget vedtok en formulering som kunne tolkes som en svekking av velferdshensynet. Den nye regjeringen foreslår at det tas inn direkte henvisninger til velferd i § 4-1 og § 4-4.

Midlertidige ansettelse:

Det eneste som blir igjen av det forrige stortingets revisjon av loven på dette punktet er regelen om at folk som har vært midlertidig ansatt i mer enn fire år sammenhengende i en virksomhet, som hovedregel skal ha samme oppsigelsesvern som en fast ansatt.

For øvrig strykes alle lovendringene som ble vedtatt i juni og de nåværende reglene videreføres. Det betyr at det fortsatt bare vil være anledning til å bruke midler-

tidige ansettelse når «arbeidets karakter tilsier det og arbeidet atskiller seg fra det som ordinært utføres i bedriften.»

Også de gamle unntaksbestemmelsene som gir adgang til å bruke midlertidige ansettelse i forbindelse med vikariater, praksisarbeid og arbeidsmarkedstiltak blir videreført. Det samme gjelder muligheten til å ansette toppledere på åremål, avtale midlertidig ansettelse for visse grupper innen idretten og inngå tariffavtale om midlertidig ansettelse for visse grupper innen kunst og forskning.

Stillingsvernet:

Stortinget vedtok i juni endringer i lovteksten som begrenset retten til å stå i stilling mens domstolene behandler tvist om en oppsigelse er saklig. Den nye regjeringen setter en strek over disse endringene og viderefører de reglene som gjelder i dag. Det vil si at en oppsagt har rett til å fortsette i stillingen sin til saken er ferdig behandlet i rettsapparatet – hvis ikke arbeidsgiveren får rettens medhold i at dette er urimelig.

Overtid:

Her går den nye regjeringen inn for å justere lovteksten tilbake til slik den var før overtidreglene ble endret i 2003. Det vil si at fra neste år skal overtidarbeid ikke overstige ti timer i løpet av ei uke (sju dager), 25 timer i løpet av fire sammenhengende uker eller 200 timer i året.

De gamle reglene om adgang til utvidet bruk av overtid etter avtale med de tillitsvalgte eller etter tillatelse fra Arbeidstilsynet blir også gjeninnført.

Også vedtaket fra juni år som åpnet for å avspasere overtidstillegget blir strøket.

Gjennomsnittsberegning:

Ved lovrevisjonen i juni ble reglene om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden endret slik at den enkelte ansatte kunne avtale opp til 13 timers arbeidsdag og 60 timers arbeidsuke.

Den nye regjeringen setter en strek over denne endringen også, og går inn for å videreføre det nåværende regelverket. Det vil si at avtaler om gjennomsnittsberegning må gjøres skriftlig og at maksimal arbeidstid fortsatt blir ni timer per dag og 48 timer i uka.

Beredskap/hjemnevakt:

Også på dette området vil den nye regjeringen sørge for at de endringene som ble vedtatt i juni aldri blir satt ut i livet. I stedet blir dagens regler videreført og tilpasset EUs arbeidstidsdirektiv. Det vil si at samlet arbeidstid, inkludert overtid og eventuelle beredskapsvakter/hjemnevakter, ikke må være mer enn i gjennomsnitt 48 timer i uka over en fire måneders periode.

Den nye regjeringen vil også videreføre Arbeidstilsynets rolle som tvisteløser på dette området.

«Særlig uavhengig stilling»

Ved lovrevisjonen i juni ble ansatte i det som kalles «særlig uavhengig stilling» tatt inn under lovens arbeidstidskapittel. Begrunnelsen var at dette var en naturlig følge av arbeidstidsreglene ble myket opp.

Den nye regjeringen viser til at den strammer inn arbeidstidsreglene igjen, og finner det derfor rimelig at de «særlig uavhengige» flyttes tilbake til lista over grupper som er unntatt fra lovens arbeidstidskapittel.

Virksomhetsoverdragelse:

I juni vedtok Stortinget å lov-

feste de ansattes rett til å nekte å bli med over til ny arbeidsgiver i forbindelse med virksomhetsoverdragelser, men det ble samtidig presisert at man ikke kan kreve å fortsette som ansatt hos den gamle arbeidsgiveren. Som et plaster på såret fikk arbeidstakere som nekter å la seg overføre til ny virksomhet fortrinnsrett til ledige jobber hos den gamle arbeidsgiveren i ett år.

Den nye regjeringen går inn for å stryke bestemmelsen om at ansettelsen hos den gamle arbeidsgiveren automatisk opphører. Dermed fortsetter den uklare rettstilstanden på dette området. Enkelte avgjørelser fra EF-domstolen peker mot at ansatte har rett til å velge mellom ansettelse hos gammel eller ny arbeidsgiver, men rettstilstanden er ikke endelig avklart.

Tjenestemannsloven

Den nye regjeringen vil også reversere endringene i tjenestemannsloven. Det betyr at de statsansatte fortsatt beholder det spesielle stillingsvernet som finnes i denne loven, mens stillingsvernet for ansatte i kommunal sektor og i privat sektor finnes i arbeidsmiljøloven. Også ventelønsordningen for statsansatte blir videreført.

Tekst: **Einar Fjellvik**
einar@lo-media.no

JUBILEUM: Sist uke fylte EU-flagget 50 år. Det tok fem år med krangel før flagget med sine 12 stjerner ble godkjent. Den originale designen er det Salvador De Madariaga som står bak. Og stjernene skulle representere de enkelte medlemslandene.

FOTO: EU-KOMMISJONEN

- En serie flyulykker har fått EU til å skjerpe kontrollen med flyselskaper i Europa. Og EUs byrå for flysikkerhet, EASA, får utvidete fullmakter.

- En undersøkelse i EU viser at folk er svært misfornøyd med energimarkedet. EU-kommisjonen truer nå med sanksjoner. Undersøkelsen avdekket manglende konkurranse, svekket tiltro til aktørene og et dårlig tilbud av alternative løsninger enn de statlige.

- Over en halv million mennesker deltok i forrige ukes protestaksjoner mot forslaget til ny arbeidslov i Australia. I tillegg ble aksjonene i storbyene overført til storskjerm på mer enn 300 mindre steder. Ifølge australsk LO var dette den mest omfattende arbeiderprotesten noensinne. Protestene retter seg mot forslaget til ny arbeidslov som vil svekke de kollektive avtalene vesentlig.

- En ny rapport fra Rikstrevisjonen viser at Norge ikke utnytter de mulighetene EØS-avtalen gir til å påvirke nye EU-regler, melder NRK.

- Et utvalg i Europaparlamentet kritiserer manglende kunnskap om menneskehandel i EU. Rundt 100 000 kvinner rammes årlig i EU-landene av menneskehandel. Og utvalget vil at EU i løpet av 10 år skal sette inn tiltak som minst halverer dette tallet.

- EU-kommisjonen har startet arbeidet med Plan D – en prosess for å gjøre EU mer åpent. I løpet av vinteren vil man blant annet få inn synspunkter fra frivillige organisasjoner og det sivile samfunnet. Plan D står for demokrati, dialog og debatt.

- 3000 kinesiske arbeidere ved sofafabrikken «DeCoro» i Schenzhen, gikk til streik i protest mot at tre arbeidere skal ha blitt slått av en italiensk leder. Utgangspunktet for volden skal ha vært forslag om lønnskutt.

Blir det EU-budsjett?

Storbritannia vil trolig presentere et revidert forslag til EU-budsjett noen dager før toppmøtet 16. desember. Men et vedtak sitter langt inne.

Sverige, Storbritannia, Nederland, Spania og Finland forkastet i juni det forrige forslaget til et EU-budsjett for 2007 – 2013. Utenriksminister Jack Straw har varslet at det nye forslaget vil inneholde radikale endringer. Mye av striden har stått rundt Storbritannias rabatt på rundt 50 milliarder kroner og de store franske jordbruksubsidiene. Storbritannia har overtatt presidentskapet, og deres holdninger vil i stor grad avgjøre om det er mulig å komme fram til enighet.

Samtidig som krangelen om budsjettet pågår sliter landene innenfor EUs eurosone med svært lav vekst. EU-kommisjonens siste økonomiske prognoser som ble presentert 17. november, anslår at BNP-veksten vil synke fra 2,1 prosent i 2004 til bare 1,3 prosent i år. Prognosene for 2006 er 1,9 prosent og 2,1 prosent i 2007. Inkluderes de

ILLUSTRASJONSFOTO: EU-KOMMISJONEN

andre EU-landene vil veksten bli noe sterkere. Latvia er landet med sterkast økonomisk framgang, her blir årets vekst på 9,1 prosent. Også de andre baltiske landene opplever gode tider.

Ett lyspunkt for EU er at arbeidsløsheten er på veg nedover. Her er det Danmark og de baltiske landene som kan vise til sterk nedgang. Det er Irland som har lavest ledighet med 4,3 prosent i septem-

ber, mens Polen toppet med 17,7 prosent. EU-gjennomsnittet har gått ned fra 9 prosent i september 2004 til 8,6 prosent i september 2005. Totalt er 18,7 millioner mennesker arbeidsløse.

Tekst: **Svein-Yngve Madssen**
sym@lo-media.no

Godkjente kjemikaliereregulering

- Det omstridte forslaget til en kjemikalielov (omtalt i forrige utgave av LO-Aktuelt) ble torsdag 17. november godkjent av EU-parlamentet. Loven påbyr produsentene av kjemiske stoffer selv å bevise at produktene deres ikke er farlige. Rundt 30 000 kjemikalier som

produseres eller importeres i EU-området må nå registreres ved et sentralt direktorat. Loven trer ikke i kraft før den er ratifisert av nasjonalforsamlingene i hvert enkelt medlemsland, skriver NTB.

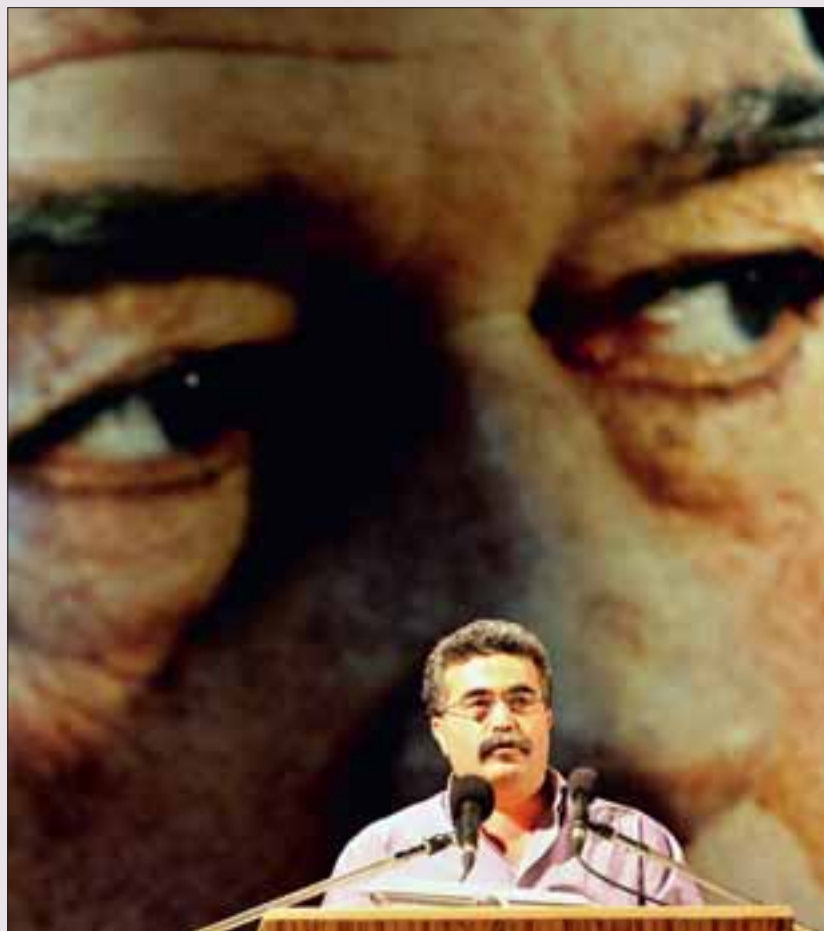
sym

LO-leder skaper optimisme

Valget av Amir Peretz til ny leder for det israelske arbeiderpartiet utløser nyvalg og håp for fredsprosessen.

Den 53 år gamle Peretz er leder av israelsk LO, Histadrut. Han er født i Marokko og kom til Israel fire år gammel. Tross oppvekst i en fattig familie begynte han tidlig en politisk karriere og ble 36 år gammel medlem av Knesset, det israelske stortinget. For ti år siden ble han valgt til leder av Histadrut. En ny lov som ikke lenger gjør det mulig å være både LO-leder og Knesset-medlem trer i kraft etter nyvalget. Kampen om hvem som skal bli ny leder av Histadrut har derfor allerede begynt.

Amir Peretz er erklært sosialist og omstridt i Arbeiderpartiet. Mange frykter at hans uttrykte mål om en venstredreining vil splitte partiet. Samtidig har valget av Peretz utløst optimisme i arbeiderklassen. Israel sliter med store sosiale forskjeller hvor én av fire lever under fattigdomsgrensa. I sin første tale

angrep Peretz denne fattigdommen og lovet blant annet å heve minstelønna og gjøre noe med forholdene til de mange nye innvandrerne som jobber på slavekontrakter.

I sin valgkamp mot visestatsminister og partileder Shimon Peres, varslet Peretz at Arbeiderpartiet ville gå ut av koalisjonsre-

gjeringen, ledet av statsminister Ariel Sharon. Han betraktes som en "fredsdue" og har også kommet med løfter om å evakuere bosettingene på Vestbredden. Mange observatører betrakter valget av Peretz som et politisk jordskjelv med dramatiske konsekvenser for israelsk politikk. Det kan også bety begynnelsen på

slutten for regjeringer ledet av gamle menn med europeiske røtter. Om disse vurderingene viser seg korrekte vil avhenge av om det israelske arbeiderpartiet unngår splittelse og utfallet av valget som trolig vil bli i mars 2006.

Tekst: **Svein-Yngve Madssen**
sym@lo-media.no

HÅP: Drapet på Yitzhak Rabin knuste for ti år siden fredsprosessen. Valget av Amir Peretz som her minner Rabin, har skapt ny tro i israelsk arbeiderbevegelse.

FOTO: REUTERS/SCANPIX

● Tysk fagbevegelse advarer den kommende tyske kansleren Angela Merkel om å holde fingrene fra dagens tariffsystem. Merkel har varslet at hun gjennom forhandlinger ønsker å endre dagens sentraliserte system.

● Russiske havnearbeidere i St. Petersburg gikk 10. november til streik for høyere lønninger. Streiken er dømt ulovlig. Russland har den siste tiden opplevd flere streiker gjennomført av underbetalte og stadig mer utålmodige arbeidere.

● Den berømte faglige organisasjonen for indiske kvinner i den uformelle sektoren, SEWA (Self Employed Women's Association), motarbeides stadig sterkere av den hindunasjonalistiske ledelsen av delstaten Gujarat. Myndighetene har frosset SEWAs økonomiske midler som blant annet inneholder bidrag fra FN, skriver LO-Tidningen. SEWA har 700 000 medlemmer.

Vant to måneders streik

● Fredag 11. november kunne streikevaktene utenfor California Pacific Medical Center i San Francisco pakke sammen etter en to måneder lang streik. Ett av hovedkravene, å begrense arbeidsgiverens rett til å drive fagforeningsknusing, var langt på vei innfridd. Ifølge avisa San Francisco Chronicle fikk servicearbeiderforbundet SEIU også langt på vei innfridd krav om større innflytelse i spørsmål om ansettelse og om-

organisering. Partene ble også enige om å opprette et utdanningsfond som skal administreres i fellesskap. Lønnsmessig betyr avtalen som ble inngått 16 prosent lønnstillegg innen 2008. De streikende må nå kreve å få tilbake jobbene sine, som ble overtatt av midlertidig ansatte da streiken brøt ut 13. september.

EF

Ny WTO-avtale på venteværelset

Fire års forsøk på å få til en ny handelsavtale som kan fjerne kløften mellom rike og fattige land renner ut i sanden i denne omgang.

Dyp uenighet om landbrukssubsidier og tollmurer er den største hindringen for gjennombrudd på WTOs ministerkonferanse i Hong Kong i desember.

Etter møter i London og Genève nylig, beskyldte EU, USA og Brasil hverandre gjensidig for manglende framgang i forhandlingene om ny handelsavtale for Verdens handelsorganisasjon (WTO). Det vanskeligste temaet er atter en gang landbruk, det vil si lavere tollsatser og eksportsubsidier og nasjonal landbruksstøtte.

Dermed står det klart at medlemslandene neppe vil rekke å undertegne en midlertidig avtale under ministermøtet i Hong Kong 13-18 desember. Hong Kong-møtet var ment som en viktig etappe på veien mot en avslutning av den pågående forhandlingsrunden (Doha-runden) neste år. Gjennom å tone ned forhåpningene for Hong Kong, håper ministrene å unngå at sammenbruddene i ministermøtene i Seattle 1999 og i Cancun 2003 gjentar seg.

De store matvareeksportørene med USA, Brasil, Australia og New Zealand i spissen har stått fast på at tollene ikke bør overstige 75 prosent for noen matvarer. EUs tilbud var tollkutt på 46 til 60 prosent. EU og G10-gruppen, der Norge deltar, har vært under hardt press for å kutte i sine tollsatser og dermed gi utviklingslandene bedre markedsadgang. Norge har over 400 prosent toll på en rekke matvarer for å beskytte eget landbruk og produksjonsstøtten er den høyeste i verden.

Både utenriksminister Jonas Gahr Støre og landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen deltok på møtene i Genève. De gjorde det klart at Norge er forpliktet til å ta kutt i overføringer, tollsatser og eksportstøtte, men det går noen grenser for hva slags omstillinger norsk landbruk kan tåle.

Noen av kutt-forslagene som sirkulerer vil bety nedleggelse av norsk landbruk. Men Norge har offensive interesser på områder som tjenester, skipsfart og fiskeri, og det må bli gjennomslag på disse områdene også, hvis avtalen skal gi noen forbedringer, ifølge utenriksminister Jonas Gahr Støre.

WTOs franske sjef, Pascal Lamy, har advart om at det vil koste verdensøkonomien flere hundre milliarder dollar i tapte handelsinntekter, hvis det ikke blir gjennombrudd i forhandlingene. Fram til slutten av november prøver han nå å snekre et avtaleutkast som ministrene kan akseptere i Hong Kong. Dette inkluderer en tidtabell for forhandlingsgangen til neste år. Det trengs et resultat i Hong Kong som gir fart til forhandlingene. Siste frist for denne forhandlingsrunden er slutten av 2006, fordi de amerikanske myndighetenes forhandlingsmandat løper ut i midten av 2007.

EUs handelskommissær Peter

Mandelson som forhandler på EUs vegne har vært under sterkt press fra Frankrike og deres allierte. Frankrikes president Jacques Chirac har truet med å nedlegge veto. På EUs vegne har Mandelson krevd at fokus også skal settes på andre områder enn landbruk. Han insisterte på at Brasil og India må vise sine kort om industrivarer og tjenester for at Brussel skal gi noe mer. Og svaret fra Brasil var: Hvorfor skal vi komme med et forslag når EU ikke vil flytte seg når det gjelder landbruk.

Den britiske statsministeren Tony Blair oppfordret mandag denne uka i sin årlige utenrikspolitiske tale USA, EU og andre

ILLUSTRASJONSFOTO: INGRAM

grupper (les: Norge og de andre i G10) om å slutte med sin beskyttelse av egne interesser.

Blair viste til løftene om gjeldssletting som ble gitt de fattige landene på G8-toppmøtet i Gleneagles i sommer og FN's tusenårskonferanse i 2000. Her ble det satt opp en rekke mål for å bedre folks liv i de fattigste landene, deriblant et vel fungerende handelssystem som også kommer utviklingslandene til gode.

– De fattige landene vil kunne vinne 300 milliarder kroner i økt handel hvis de rike landene reduserer sine handelshindre. Bare 1 prosent økt andel av verdenseksporten vil gi Afrika

nærmere 500 milliarder kroner, framholdt Tony Blair.

Ifølge den siste årsrapporten til FN's utviklingsfond (UNDP) bruker rike land litt over en milliard kroner i året på bistand til landbruket i fattige land. Samtidig subsidierer de overproduksjon i landbruket hjemme med litt under en milliard dollar om dagen. EUs sukkersubsidier og USAs bomullssubsidier som betyr dumping av produktene i fattige u-land er de mest illustrerende eksemplene.

Uviklingsorganisasjoner som Oxfam, Christian Aid og ActionAid krever derfor kutt i disse subsidiene og andre toll-

barrierer i verdens rikeste land. Kirkens Nødhjelp her hjemme har gjort det samme. Denne uka kom også organisasjonen Framtiden i våre hender med samme utspill – om at norske landbrukssubsidier må kuttes som et første skritt på veien på en mer rettferdig handel. Ved å jobbe for mest mulig subsidier i WTO er Norge med på å støtte ordninger i EU og USA som bidrar til overproduksjon, hevder organisasjonen.

Tekst: **Nina Sandås**
nina@lo-media.no

- fakta:**
- WTO, etterfølgeren til Gatt fra 1995, er verdenshandelens politi og avgjør handelsdisputter mellom de 148 medlemslandene. Saudi-Arabia vil formelt bli opptatt som medlem nummer 149 om en måned.
 - Vedtak i WTO er basert på konsensusprinsippet, at alle land må bli enige.
 - Bygger på fire prinsipper; lavere tollsatser, likebehandling, regelstyrt handel og lavere subsidier.
 - Detaljene om hvor mye medlemmene vil kutte i tollsatser og handelshindre avgjøres i såkalte handelsrunder som det har vært åtte av etter 1947.
 - Forhandlingene nå er del av den såkalte Doha-runden som WTO-medlemmene ble enige om å innlede under ministerkonferansen i Doha i Qatar i 2001.
 - Forhandlingene i Cancun i Mexico kollapset i 2003 på grunn av uenighet om eksportsubsidier og markedsadgang for landbruksvarer.
 - En ny handelsavtale skal etter planen undertegnes på ministerkonferansen 13.-18. desember i Hong Kong.
 - Doha-runden, også kjent som utviklingsrunden, omfatter forhandlinger på mange områder som landbruk, tjenester, markedsadgang for varer og regelendringer.
 - Forhandlingene om landbruk er de vanskeligste. De er delt opp i markedsadgang, eksportkonkurranse og nasjonal landbruksstøtte.
 - U-landene krever bedre markedsadgang til industrilandene.
 - USA og gruppen av store landbruksproduserende land, G20, foreslår store tollreduksjoner.
 - EU vil ha lavere kutt enn G20.
 - Norge tilhører G10-gruppen som foruten Norge består av Japan, Sveits, Sør-Korea, Israel, Mauritius, Bulgaria, Taiwan, Island og Lichtenstein. G10 står for en restriktiv linje og vil ha lavest toll- og subsidiekutt av alle.

Lærlinger i

UTFORDRENDE: Lærling Mathias Henriksen trener seg på å sveise sammen rør.

Mercur har valgt å gi lærlingene sine fagopplæring i eget hus. Fordelene er mange: Bedriften blir godt kjent med lærlingene, det går an å sjonglere mellom opplæring og arbeid etter jobbtilgang. Og det sikrer tilgangen på fagfolk i framtida.

– En glimrende ordning, sier Morten Vangsøy, leder for lærlingskolen i Mercur.

Firmaet holder til i Oslo og har om lag 130 ansatte, hvorav 25 er lærlinger.

Tegnetrening

– Kan avløpet fra vaskemaskinen gå rett i sluket? spør Mohanna Zagmat.

– Ja, det går fint, svarer Morten Vangsøy.

Vi er i et klasserom med pc-er. I dag er det sju lærlinger inne på opplæring. Fem av dem sitter i klasserommet hvor de trener seg på å tegne.

– Hvis jeg gjør en liten feil på tegningen, blir det feil på arbeidet også, sier Mohanna, og får støtte av tvillingbroren Hani:

– Andre skal kunne jobbe etter min tegning, sier han.

To av gutta har blitt satt til å sveise sammen rør. Med briller og fullt verneutstyr går det unna så spruten står. Et eget verksted ligger

vegg i vegg med teorirommet.

– Var dette veldig dårlig, eller? spør en av gutta.

– Dette kan du ikke sende vann gjennom, men det er bare å stå på å trene til du greier det, sier Morten Vangsøy.

– Vi har lært masse siden vi begynte i læra her, sier Glenn Fredrick Paulsberg og Mathias Henriksen.

Grossist i kursbevis

– Vi bygger inn kurs og ekskursjoner i undervisningen, forteller Morten Vangsøy. – Enten henter vi inn kompetanse utenfra til å komme hit og undervise, eller vi reiser og besøker produsenter og leverandører. Dette fungerer bra både faglig og sosialt.

– Jeg har allerede papirer på 10-15 kurs på det ene året jeg har gått i læra her, sier Mathias.

Morten Vangsøy lurer på om gutta vil være med til Leksvika i Trondheim. Der produserer de blandebatterier.

– Klart vi vil det. Det er ingen andre læregutter som får med seg sånt, sier Mathias.

Glenn Fredrick studerer de to røra som skal bli til ett.

– Morten sa det er vanskeligere med mindre rør, trøster han seg selv.

Mange slags lærlinger

De har alle slags lærlinger på Mercur: Noen har tatt VK1 på videregående, og har ei læretid på to år. Andre kommer rett fra ungdomsskolen, og får et fireårig løp. Disse må også ta teorifag, matte, norsk, engelsk, samfunnskunnskap og naturfag. Denne undervisningen foregår på en skole på Sinsen, lærlingene får betalt også når de sitter på skolebenken.

I begrunnelsen for prisen gir Oslo kommune bedriften honnør for å ha døra åpen for alle slags lærlinger.

De lærlingene som er over 21 år og som ikke har grunnkurs og VK1 må også ta teorifagene, men slipper med noe kortere læretid; tre og et halvt år.

Ellers får Mercur lærlinger fra Aetat og de tar inn flyktninger.

God tilgang

Mercur har aldri hatt problemer med å få tak i lærlinger. I fjor var søkningen så ekstrem at Vangsøy måtte finne på et nytt system for å

eget hus

FLT-medlem Morten Vangsøy og Rørleggerbedriften Mercur har gjort det til sitt varemerke å satse på lærlinger. Nå får de Oslos kommunes fagopplæringspris for 2005 for sin innsats.

LÆRER: FLT-medlem Morten Vangsøy leder lærlingskolen på rørleggerbedriften Mercur. Humor er et viktig krydder i undervisningen.

velge ut hvem han skulle avvise.

– For å eliminere noen søkere lagde jeg en «tippekupong» med faglige spørsmål. Etter et system med hjemme, borte og uavgjort skulle søkerne svare på tema som var henta fra læreplanen de nettopp hadde gjennomgått.

Det var en effektiv måte å sile ut de som egentlig ikke var så interessert i faget.

– Jeg mener, vi ønsker oss ikke noe bulgarsk 8. divisjonslag i cricket her, sier han.

Når lærlingene er ferdig med læretida, får rundt regna 80 prosent tilbud om fast jobb.

– Vi kjenner lærlingene våre godt. Etter endt læretid vet vi hvem som virkelig er nysgjerrige og interesserte, sier Morten Vangsøy.

Han har jobba 12 år som lærer på Sogn vide-

RØRLEGGER FRA IRAN: Nader Afani kom til Norge som flyktning. I dag utdanner han seg for et arbeidsmarked som har god bruk for en dyktig rørlegger.

regående skole, rørleggerlinja, og har pedagogisk utdanning. Det har også flere andre i bedriften, og det ser Vangsøy som en stor fordel.

Framtidas rørlegger

Det tok fem måneder fra Nader Afani fra iransk Kurdistan kom til Norge til han fikk praksisplass hos Mercur. Statistisk sett tar det

innvandrere flest fem år før halvparten av dem er i arbeid. Historia til Afani er ei solskinnshistorie.

Afani er utdannet rørlegger fra Iran. 22 år gammel ble han kastet i fengsel for opposisjonell virksomhet. Han tilhører den kurdiske minoriteten i Iran som blir forfulgt av myndighetene. Afani ble blant annet dømt til døden, og sliter fortsatt med skader etter tortur.

– Etter at jeg kom til Norge har jeg vært heldig. Jeg kom raskt i gang med norsk kurs, og allerede etter fem måneder i Norge fikk jeg praksisplass her på Mercur, sier Afani.

Avgjørende rolle

Morten Vangsøy forteller at han samarbeider med A-etat når det gjelder utplassering.

– Det kan være folk som har vanskeligheter, for eksempel på grunn av rasisme. Men uansett bakgrunn stiller vi krav til at folk skal yte og delta. Dette er ikke snillisme. Om folk heter Ahmed Turban eller Leif Pettersen er det samme for meg. Jeg vil ha gode fagfolk. Når det gjelder Nader Afani var praksisplassen en døråpner for ham, men det er hans egen innsats som gjør at det går så bra. Afani er morgendagens rørlegger, sier Vangsøy.

Her er deler av Oslo kommunes begrunnelse for å gi prisen: «Flyktningkonsulenten i bydel Gamle Oslo mener Mercur har spilt en avgjørende rolle for enkeltmenneskers fremtid i Norge ved å ta ansvar for den fagopplæringen de trenger for å komme i jobb i sitt nye hjemland, noe Utdanningsetaten slutter seg til.»

Tekst og foto: **Bente Bolstad**
bente@lo-media.no

Må de rike betale mer eller mindre skatt neste år?

Ifølge regjeringen vil folk med to millioner i inntekt neste år måtte betale 34 700 kroner mer i skatt enn de gjør i år. Ifølge LO får de over 50 000 i skattelette. Kan begge ha rett?

Utrolig nok er svaret ja. Forklaringen er at de snakker om forskjellige ting. LOs kritikk av skatteopplegget har fokus på hvordan senkingen av toppskatten vil slå ut. Regjeringen forsvarer seg med Finansdepartementets beregninger av den samlede effekten av endringene i toppskatten, minstebrøddraget, formuesskatten og utbytteskatten.

Skattereformen

Da skattereformen ble behandlet av Stortinget i fjor var det tverrpolitisk enighet om at kapitalinntekter bør beskattes mer likt med lønnsinntekter. Resultatet ble at aksjeeiere fra neste år må betale 48 prosent skatt på aksjeutbytte ut over det som regnes som et normalt utbytte.

Toppskatten

Den gangen var toppskatten på et nivå som gjorde at man kunne komme opp i maksimalt 55 prosent marginalsatt på lønnsinntekt.

De borgerlige partiene mente toppskatten måtte senkes slik at høyeste marginalsatt kom ned på nivå med skatten på aksjeutbytte. Et av argumentene var å unngå at rikfolk oppretter aksjeselskaper med ett eneste formål:

Å gjøre om lønnsinntekt til kapitalinntekt for å spare skatt.

I partienes merknader i finanskomiteens innstilling om skattereformen går det klart fram at alle de nåværende regjeringspartiene den gangen mente dette problemet ville være håndterlig uten å senke toppskatten.

Delvis reversering

Da Bondevik-regjeringen i høst la fram sitt forslag til statsbudsjett for neste år, fulgte den opp de borgerliges holdning fra skattereformdebatten. Den foreslo å senke toppskatten med fem prosent. Dermed ville høyeste marginalsatt kommet ned omtrent på samme nivå som skatten på kapitalinntekter.

Da de rødgrønnes statsbudsjett kom på bordet, viste det seg at de la seg omtrent midt mellom sine egne standpunkter fra skattereformdebatten og Bondevik-

regjeringens forslag. Toppskatten senkes med tre prosent, slik at høyeste marginalsattesats blir liggende 3,4 prosent høyere enn skatten på kapitalinntekt.

Toppskatt er det bare folk med inntekt fra knappe 400 000 og oppover som betaler. Med en lønnsinntekt på 500 000 kroner vil senkingen av toppskatten, isolert sett, bety en skattelette på omkring 3 000 kroner. Med lønnsinntekt på en eller to millioner betyr senkingen av toppskatten 17 000 og 52 000 kroner i skattelette.

Utbytteskatten

Som en del av skattereformen blir skatten på aksjeutbytte ut over normalen neste år økt fra 28 til 48 prosent. Siden slike kapitalinntekter er ekstremt skjevt fordelt, er dette en skatt som først og fremst vil ramme de aller rikeste.

Ifølge Finansdepartementets

beregninger, som bygger på utbetalt utbytte i 2003, vil ikke utbytteskatten angå folk med lønn under 400 000 kroner i det hele tatt. For folk med en halv million inntekt vil det i gjennomsnitt være snakk om en tusenlapp mer i utbytteskatt. Med inntekt på en eller to millioner, vil utbytteskatten øke med henholdsvis 10 000 og 46 000 kroner.

Minstebrøddraget

Den nye regjeringen gir også skattelettelser i form av økt minstebrøddrag, men ikke mer enn om lag halvparten av det den gamle regjeringen foreslo. Neste år vil man kunne bruke posten minstebrøddrag i selvangivelsen til å trekke fra 34 prosent av inntekten – opp til en maksimumsgrense på 61 100 kroner.

Formuesskatten

Stoltenberg-regjeringen har satt

Skatteendringer fra i år til neste år					
Brutto inntekt	Endring i toppskatt/ minstebrøddrag	Endring i formuesskatt	Endring i utbytteskatt	Samlet skatteendring, Stoltenberg	Samlet skatteendring, Bondevik
100 000	-200	-100	0	-300	-500
200 000	-400	-100	0	-500	-900
300 000	-400	-100	0	-500	-1 500
400 000	-700	0	200	-500	-1 500
500 000	-2 000	100	1 000	-900	-3 900
700 000	-7 000	300	3 000	-3 700	-10 700
1 000 000	-13 000	1400	10 000	-1 600	-14 600
2 000 000	-18 000	6700	46 000	34 700	6 700
5 000 000	-21 000	12900	260 000	251 900	179 900

Beregningen tar hensyn til at inntekten er ulikt sammensatt på de ulike inntektsnivåene (kapitalinntekter utgjør en større andel på de høyeste nivåene). De tar også hensyn til at formuen er ujevnt fordelt. For enkeltpersoner med en annen sammensetning av inntekten enn den typiske, kan skatteendringene slå annerledes ut enn tabellen viser.

KILDE: FINANSDEPARTEMENTET

UENIGE: «Helt uakseptabel» er Gerd-Liv Vallas dom over Kristin Halvorsens skattepolitikk.

ARKIVFOTO:
SISSEL M.
RASMUSSEN

en strek over forgjengernes kutt i formuesskatten. I stedet legger den opp til en viss økning av formuesskatten ved at ligningsverdien av blant annet boliger justeres opp. Til gjengjeld økes bunnfradraget slik at det ikke blir noen formuesskatt på de første 200 000 man har i formue.

Det er først blant de med inntekt over en million at endringene i formuesskatten slår ut med mer enn tusen kroner.

Helheten

Det er når en legger sammen alle disse endringene i personbeskatningen at regjeringen finner grunnlag for å si som Kristin Halvorsen gjorde i finanstalen:

– Vi følger opp skattereformen på en langt mer rettferdig måte enn Regjeringen Bondevik la opp til. Økt kapital- og formuesbeskatning sørger for at de ti prosent rikeste må betale mer skatt enn i dag.

Vel og merke hvis rikingene har en såkalt typisk sammensetning av inntekten. For folk med over en million i inntekt vil det si at omkring en tredel er lønn eller pensjon, omkring halvparten aksjeavkastning og resten næringsinntekt og andre former for kapitalinntekter.

Har man derimot en million i inntekt – og alt er lønn – kan man se svært så lyst på neste år. Da kan endringene i toppskatt og

minstefradrag føre til at skatten blir krympet med opptil 13 000 kroner, avhengig av om man har nevneverdig formue.

Den motsatte ytterligheten, folk med en million i inntekt, som i sin helhet stammer fra aksjeutbytte, må forberede seg på et lite skattesjokk, med 10 000 ekstra i skatt.

For folk med inntekt på 300 000 eller lavere vil utslagene kunne måles i hundrelapper – uansett om vi hadde beholdt årets skatteregler, vedtatt Bondevik-regjeringens forslag eller med det rødgrønne forslaget.

Matmomsen

Den nye regjeringen har også

overtatt forgjengernes forslag om å øke momsen på mat fra 11 til 13 prosent. LO er sterkt kritiske og kaller det «et hovedelement i omfordelingen fra folk flest til de som har mye fra før.»

Finansministeren har parert kritikk mot regjeringen på dette punktet med å hevde at konkurransen i dagligvarebransjen vil gjøre at momsøkningen ikke vil slå merkbart ut på prisene i butikene.

Effekten av økt matmoms og andre avgiftsendringer er ikke med i noen av Finansdepartementets beregninger.

Tekst: **Einar Fjellvik**
einar@lo-media.no

Svenskene vinner kampen mot sosial dumping

D

et forteller LO-nestleder Erland Olason. Han skynder seg å understreke at LO ønsker utenlandske arbeidstakere velkommen til landet. Faktisk var svensk LO en av de få arbeidstakerorganisasjonene i Europa som ikke ønsket noen overgangsavtale for oppholds- og arbeidstillatelse i forbindelse med EU-utvidelsen i fjor. Men det har vist seg at

ikke alle arbeidsgiverne fra de nye EU-landene er like seriøse. Det har vært avslørt flere tilfeller av lønnsdumping. I de verste tilfellene har øst-europeiske arbeidere jobbet for bare noen tikroner i timen.

Det hele toppet seg med den såkalte Vaxholm-konflikten tidligere i år. Da et latvisk firma nektet å betale sine ansatte lønn på svensk

nivå, svarte Byggnadsarbetarförbundet med blokade. I arbeidsrettssaken som fulgte, gikk Svenskt Näringsliv inn og dekket utgiftene for det latviske firmaet.

– SN brukte medlemmenes penger til å hjelpe et foretak som ikke engang er medlem, slik at de kan få fortsette å konkurrere ut de bedriftene som er medlemmer i SN. Det er

g

Utenlandske foretak skal følge det svenske avtaleverket. Det er svensk LO og Svenskt Näringsliv enige om. Nå skal nye avtaler gjøre det vanskeligere for useriøse aktører.

Tekst:
Laila Sandvold MacDonald

ILLUSTRASJONSFOTO: PHOTOALTO

egentlig ganske fantastisk, konstaterer Olauson tørt.

Nå er denne saken til behandling i EU-domstolen, og Olauson venter spent på utfallet. Dommen i denne rettssaken vil i realiteten avgjøre om streikeretten kan underordnes markedet, påpeker han. (Se egen faktaboks; Vaxholmsaken).

Vaxholm

Da Vaxholm kommune utenfor Stockholm skulle ha utført byggearbeider ved en lokal skole, vant det latviske entreprenørfirmaet Laval anbudet. I fjor høst startet de opp arbeidet med sine latviske arbeidere. Byggnads krevde at Laval skulle inngå svensk tariffavtale. Da Laval nektet å undertegne, gikk Byggnads til boikott og fikk støtte fra åtte andre LO-forbund. I februar valgte Laval å trekke seg fra kontrakten. Latvierne ønsket å kjempe politisk framfor å inngå tariffavtale. Saken ble brakt inn for svensk arbeidsrett, men denne retten mente at saken ikke hørte hjemme der, og sendte den videre til EF-domstolen. Laval mener kravet

om svensk tariffavtale, og bruken av kampmidler for å drive det gjennom, er i strid med EU-rettens regler om arbeidskraftens frie bevegelse.

Den svenske regjeringen støtter Byggnads og mener svensk fagbevegelse er i sin fulle rett til å ta i bruk faglige kampmidler, herunder blokade, for å inngå svenske overenskomster og sikre sig mot sosial dumping.

Den latviske regjeringen støtter Laval. Det gjør også den svenske arbeidsgiverforeningen (Svenskt Näringsliv) som har stilt garantier for at Laval skal kunne kjøre saken for retten.

Må få plassert ansvaret

Mye er falt på plass i løpet av året, konstaterer han. En rammeavtale om forholdet til utenlandske foretak kom på plass i august. I løpet av høsten har to-tre forbund inngått bransjeavtaler basert på denne, og flere forbund følger etter. LO har også inngått en samarbeidsavtale med sin latviske søsterorganisasjon. Hovedhensikten med denne avtalen er å sikre en god kommunikasjon mellom samarbeidspartnerne. Det har vært tilfeller hvor bedrifter har inngått lønnsavtaler med organisasjonene i hjemlandet med klausul om at lønnen også skulle gjelde i utenlandet. Med den inngåtte avtalen skulle også dette smutthullet være tettet igjen, håper Olauson. Dessuten må en se på muligheten for å tilby utenlandske arbeidere midlertidig medlemskap i svenske fagforbund. Det vil gjøre det enklere å gi dem den hjelpen og støtten de trenger mens de er i landet, mener han.

Nå gjenstår problemet med å få plassert arbeidsgiveransvaret en gang for alle. I store prosjekter med mange underentreprenører har det ofte vist seg vanskelig å finne ut av hvem som er ansatt hvor, og hvilken lønn de mottar. Med andre ord: Uryddige ansvarsforhold gjør det vanskelig å holde en slik åpenhet rundt lønns- og arbeidsvilkår som LO ønsker. Fagbevegelsen har et viktig ansvar for å kontrollere

MIDLERTIDIG MEDLEMSKAP vil gjøre det enklere å bistå utenlandske arbeidstakere mens de er i landet, mener Erland Olauson, nestleder i svensk LO.

at arbeidstakerne har skikkelige arbeidsvilkår. Men dette ansvaret er vanskelig å ivareta når ansvarslinjene blir uklare. Dette har Olauson og hans kolleger i LO tatt opp med myndighetene, og nå jobber Finansdepartementet for å få plassert det totale personalansvaret hos hovedentreprenøren.

– Jeg er trygg på at vi får en ordening på dette. Departementet må bare få litt tid til å finne de helt riktige formuleringene, sier han.

Når de siste bransjeavtalene kommer på plass, og når Finansdepartementet har sagt sitt, mener Olauson at det meste av jobben skal være gjort. Så langt ser opprydningsarbeidet ut til å fungere bra. Men helt sikker tør han ikke være.

– Nå er vi først og fremst innstilt på å vinne i Vaxholmsaken. Ut over det tror jeg vi bare må avvente litt og se hvordan utviklingen blir, sier Erland Olauson.

Metall i mål

Svensk Metallindustriarbetarförbund og Teknikföretagen er blant de første som har fått på plass en bransjeavtale som regulerer forholdet til utenlandske foretak.

Det forteller Veli-Pekka Säikkälä (bildet) i forbundets forhandlingsavdeling. Han er både imponert og glad over hvor raskt avtalen har kommet på plass. Det er ennå ikke gått et år siden Svensk LO og Svenskt Näringsliv startet forhandlingene om en rammeavtale, og innen året er omme ser det ut til at de fleste bransjene vil ha underskrevet egne avtaler.

Det er ikke veldig mange utenlandske foretak inne i Sverige ennå. Så langt har et titalls foretak organisert seg i Teknikföretagen. Dermed har det heller ikke vært et særlig stort omfang av problemer knyttet til utenlandske arbeidstakere ennå, forteller Säikkälä. Men det har vært enkelttilfeller. Og han regner med at antallet vil øke etter hvert. De utenlandske arbeidstakerne som kommer er velkomne, understreker han – men føyer til at arbeidsvandringen ikke bør overdrives. Uansett mener han det er en selvfølge at de skal få samme lønns- og arbeidsvilkår som svenske arbeidstakere.

– Hele EU-prosjektet handler nettopp om utjevning. Det står i hvert fall klart for oss i Metall. Like klart må det være at dette ikke skal skje gjennom at vi går ned i lønn, men gjennom at de utenlandske arbeidstakerne får hevet sitt lønnsnivå, sier han.

Nytt liv

Det er positivt at partene i arbeidslivet selv tar ansvaret for å løse problemer forbundet med utenlandsk arbeidskraft, synes Säikkälä. Dette er helt i tråd med den svenske modellen, som sier at problemstillinger som angår arbeidslivet i størst mulig grad skal avtales mellom partene, og ikke på politisk nivå.

– Mange har hevdet at den svenske modellen er et sterkt motargument overfor slike påstander, sier han.

Partene har kommet fram til en bra avtale, mener Säikkälä. Nå håper han blant annet at spørsmålet om lovfestet minstelønn er ryddet av veien en gang for alle. Et slikt vedtak er ikke Metall interessert i. Det ville bare medføre at de utenlandske arbeidsgiverne konsekvent ville legge seg på den minstelønnen for sine arbeidstakere, fastslår han.

Men om avtalen i sin helhet er god nok, tør han ikke ha formeninger om før den har vært prøvet ut en stund. Han ser ikke bort fra at det kan dukke opp uforutsette problemstillinger.

VINN-VINN: Avtalen om utenlandske foretak skaper vinnere på begge sider av bordet, fastslår Veli-Pekka Säikkälä i Metallarbeiderforbundet.

FOTO: LAILA S. MCDONALD

som arbeidstakerne får tilbud om midlertidig medlemskap. Eventuelt kunne et slikt medlemskap være gratis dersom de allerede er organisert, antyder han.

Bare vinnere

Det nye avtaleverket skaper vinnere på begge sider av bordet, fastslår Säikkälä. Arbeidstakersiden ønsker et ryddig og rettferdig arbeidsliv, og arbeidsgiverne ønsker fredsplikt. Disse ønskene kan kombineres. Og han mener det er bryet verdt for partene i arbeidslivet å selv ta ansvaret for å få på plass slike avtaler:

– Det ville kanskje være enklere å løpe til politikerne, men den type avtaler ville ikke bli like stabile. Forhandlingsystemet er nok tregere, men til gjengjeld sitter det også fastere, avslutter Säikkälä.

– Skulle det vise seg at avtalen ikke er tilstrekkelig, må vi bare gå inn og ta den fighten, sier han.

Siden utenlandske arbeidsgivere kan organisere seg midlertidig i svenske arbeidsgiverorganisasjoner, vurderer Metall å tilby midlertidig medlemskap til utenlandske arbeidstakere. Säikkälä er fornøyd med den såkalte solidaritetspakten som allerede finnes mellom europeiske fagforbund, og som for eksempel sikrer at et medlem av Fellesforbundet i Norge er sikret hjelp hos Metall i Sverige om problemer skulle oppstå under midlertidig arbeid der. Men han spør seg om hjelpen kunne bli enda mer effektiv der-

TRYGGHET: En lik avtale for hele bransjen vil gi en god sikring mot sosial dumping, tror klubbleder ved Volvo Eskilstuna, Ivan Graaf (t.v) og Avdelingsleder for Metall Västerås/Eskilstuna, Svante Bylund.

FOTO: LAILA SANDVOLD MACDONALD

fakta

● 30. august i år gjorde svensk LO og Svenskt Näringsliv det kjent at de var enig om en rammeavtale og en felles anbefaling som regulerer hvordan utenlandske foretak og deres ansatte skal behandles i Sverige. Avtalen innebærer at partene på bransjenivå skal inngå avtaler om hvilke deler av det svenske avtaleverket som skal gjelde for utenlandske foretak som skal utføre

arbeid i Sverige. Forhandlingene om rammeavtalen har pågått siden februar i år. Målsetningen med avtalen er å skape økte muligheter for arbeidsvandring til Sverige, samt en likeverdig behandling av arbeidstakere og foretak i det svenske arbeidsmarkedet. Rammeavtalen gjelder for foretak som er midlertidig innmeldt i svenske arbeidsgiverorganisasjoner.

● Økningen i arbeidsvandringen til Sverige etter EU-utvidelsen har så langt vært relativt liten: Fra 1. mai til 31. august 2004 ble det innvilget 2 016 tillatelser. Til sammenligning ble det innvilget totalt 22 510 tillatelser i Norge, en økning på ca. 6 000 fra 2003.

Krever aktiv næringspolitikk

– Med utgangspunkt i den nye regjeringens erklæring krever vi at de faktisk har full verktøykasse, sa Jarle Molde og fikk svar fra nærings- og handelsminister Odd Eriksen: – Vi er i gang. Vi er i gang!

«Vi vil ha en aktiv næringspolitikk hvor staten i partnerskap med næringslivet er engasjert i forskning og utvikling, i lokalisering og markedsføring, som tilrettelegger, i kapitalgang og eierskap. I et lite land med en åpen økonomi må det satses på samarbeid mellom ulike næringer og mellom stat og næringsliv», heter det i FLT's første næringspolitiske program noensinne. Politikken er lagt spesielt på områdene olje- og gass, energi, prosess- og nærings-

middelindustri, bygg- og anlegg, verkstedindustri, men også service- og reiseliv, og vekstbedrifter og attføringsbedrifter.

Molde var opptatt av å se Norge som mulighetenes land. Han rettet oppmerksomheten mot industri som er vesentlig å beholde i Norge, og at det er viktig å hindre utflagging.

– Vi hadde ikke hatt stolte industritradisjoner eller olje- og gastechnologi i verdensklasse hvis vi ikke hadde hatt politikere, fagbevegelse og industriledere som ville noe i Norge, sa Molde. Han understreket i sin presentasjon at dette var et dokument som ikke skal legges i noen skuff.

– Det er et dokument som skal brukes daglig, sa Molde.

Både statsminister Jens Stoltenberg og nærings- og handelsmi-

nister Odd Eriksen snakket om den nye regjeringens næringspolitikk da de besøkte FLT's landsmøte. Begge la vekt på at Norge skal være et godt land å drive næringsvirksomhet i.

Eriksen brukte det etter hvert velkjente begrepet «å fylle opp verktøykasse», som han mener fylles opp med flere og bedre verktøy enn det Bondevikregjeringene har gjort.

– Regjeringen vil føre en økonomisk politikk som fremme konkurransevne og konkurransekraft. Dette er viktige forutsetninger for å styrke næringslivets internasjonale konkurransekraft. Men det er ikke nok. Vi vil noe mer. Vi vil satse på kompetanse, på kunnskap og innovasjon. Dette er, og skal være, mer enn ord, sa Eriksen.

Tekst: Line Scheistrøen
linesch@lo-media.no

* Forbundet for Ledelse og Teknikk ble stiftet i 1951 og med i LO fra starten.

* Organiserer arbeidsledere, mellomledere, ingeniører og tekniske funksjonærer i privat sektor, samt i Statens Vegvesen.

* Ca 18 000 medlemmer organisert i 109 lokale avdelinger.

* Har satset stort på etter- og videreutdanning gjennom sitt eget utdanningselskap Ad-discio, som blant annet tilbyr fire kurs som er godkjent på universitetsnivå.

● Den nye lederen av FLT, Jarle Molde, får med seg Jonny Simmenes og Eva Nordås i en ny ledertrio. Simmenes ble gjenvalg som 1. nestleder, mens Nordås er ny i ledelsen.

Eva Nordås kommer fra Oslo og har sin yrkesbakgrunn fra legemiddelfirmaet Al Pharma. Hun har vært aktiv tillitsvalgt i en årrekke og har også fartstid fra FLT's forbundsstyre.

● Magnus Midtbø fikk 27 røde roser, en for hvert år han har vært tillitsvalgt i FLT, under avslutningen av landsmøte. Midtbø har gjennom 27 år vært i FLT's ledelse som henholdsvis forbundssekretær, nestleder og de siste 15 årene som leder. Men selv om han gikk av som leder blir Midtbø i forbundet. Nå går han over i en stilling i forbundets eget utdanningselskapet Ad-discio.

NY LEDERTRIO. FLT skal i de neste fire årene ledes av (f.v) 2. nestleder Eva Nordås, Jonny Simmenes og Jarle Molde. FOTO: ÅSMUND LANG, AKTUELL.

Pensjonister skviset fra lokale tillitsverv

Ledelsen i FLT ble beskyldt for å være på ville veier i deler av forslaget til ny organisasjonsstruktur. Mange var kritiske til at pensjonister ikke skal kunne ha tillitsverv.

En ny organisasjonsstruktur var et av hovedtemaene under landsmøte. Og som statsminister Jens Stoltenberg sa i sin hilsningstale:

– Det å styre landet er enkelt, sammenlignet med å diskutere organisasjonsstruktur i parti eller fagbevegelsen.

Et av de vanskelige spørsmålene var pensjonistenes plass i forbundet.

Kun yrkesaktive skal kunne sitte i styrer i lokale avdelinger, etter forslaget som til slutt ble vedtatt. Flere landsmøtedelegater mente forslaget var for dårlig begrunnet og stilte seg undrende til at pensjonister skal «skvises» ut.

– Du får ikke opp aktiviteten i avdelingene ved å kutte ut pensjonistene, sa Roald Mathisen, selv

pensjonist og delegat.

Men motstandere fikk ikke gjennomslag, for landsmøte vedtok alle de organisatoriske endringene som ulike utvalgt hadde foreslått. Det innebærer blant annet en «frivillig» effektivisering av de 109 avdelingene, og landstyret erstattes med et landsråd der tillitsvalgte fra de ni regionene skal sitte.

Ledernes

LEDER

Han spiller gjerne på lag. Med tillitsvalgte, kollegaer og venner. Men et sted går grensen for Jarle Molde og det er i Øst-London.

Jarle Molde har vært leder i Forbundet for Ledelse og Teknikk (FLT) i tre dager når vi møter ham på kontoret. Fortsatt står det 2. nestleder på dørskiltet. Det virker ikke som å oppta han. Molde har knapt vært innom kontoret siden landsmøte. Han dro rett i hovedavtaleforhandlinger mellom LO og NHO. Det ble to lange dager med mye venting. Men ingen bridge, til Moldes skuffelse.

– De spiller visstnok mest poker i LO.

Molde er en habil bridgespiller, om han skal si det selv, men de senere årene har det blitt lite kortspill. Kanskje får han tid når han er hjemme igjen?

For det var hjemme i Høyanger han lærte å spille bridge. På jobb, faktisk.

– Vi spilte i lunsjpausene på verket. Det hendte de ble litt lange...Det går nemlig ikke

an å legge ned kortene midt under et bridge-spill, sier Molde bestemt, men med et smil. Han forteller gjerne om oppveksten og årene i Høyanger. I dag har Molde hus og bostedsadresse på industristedet der mange fortsatt jobber og tjener sin lønn på grunn av aluminium. Det var trygt å vokse opp mellom de høye og loddrette fjellene.

– Det var ingen arbeidsledighet og alle hadde rimelig god økonomi. Når du hadde litt fri fra skolen kunne du gå ned på personalkontoret på verket, og du fikk jobb på dagen.

Den lokale tilhørigheten er viktig.

– Jeg er ekte Høyangergutt. Der har jeg mitt fotfeste. Slik er det med alle fra Høyanger – alle er stolt av stedet.

Molde ble likevel ikke så hjemmekjær at det kun var aktuelt å bo i Høyanger. Allerede som

ung flyttet han til Voss, Ålesund og Oslo for å gå på skoler og jobbe. Selv ekte patrioter kan være borte noen år.

– Det er sunt å skifte miljø og jobb noen ganger i løpet av livet, mener Molde. Men det ble til at han flyttet hjem igjen i 1980. Da døde faren, og Molde ville hjem.

– Jeg måtte hjem. Et valg jeg gjorde selvfølgelig, men for meg var det helt naturlig.

Enebarnet flyttet hjem til mor, om ikke bokstavelig talt. Han gikk igjen på personalkontoret på Hydro Aluminium Høyanger og fikk jobb.

Molde ble raskt fanget opp av fagbevegelsen og politikk. I mange år var han medlem og hadde ulike tillitsverv i Norsk Kjemisk Industriforbund. Fra 1989 var han tillitsvalgt på heltid og det ble mye farting mellom Høyanger

Tekst: **Line Scheistrøen**
linesch@lo-media.no

Foto: **Sissel M. Rasmussen**
sissel@lo-media.no

ger og Oslo. Widerøe har tjent gode penger på ham, men pendlingen ble anstrengende etter hvert. Han fikk lyst til å gjøre noe annet og i 1995 ble han leder av ressursavdelingen på arbeidsplassen. Det innebar blant annet ansvar for attføring, rehabilitering og omskolering. Molde fikk personalansvar, og tillitsvervene og medlemskapet i Kjemisk ble byttet ut med medlemskap i FLT.

– Jeg har alltid ment at det er riktig å være organisert i forbundet som har tariffavtalen din. Man skal ikke være gratispassasjer.

Molde kunne valgt andre forbund, men det er egentlig ikke noen vits i å diskutere.

– Det måtte bli et LO-forbund. Det er ikke noe annet! Jeg har vært medlem i LO i 25 år, forteller han.

I Høyanger er man medlem i LO og Arbeiderpartiet. Det lærte Molde av faren, som

også hadde tillitsverv i fagbevegelsen.

– Jeg har alltid vært politisk interessert. Opptatt av rettferdighet, og også internasjonal solidaritet.

Molde har sittet flere perioder i kommunestyret i Høyanger for Arbeiderpartiet og er – selvfølgelig – veldig fornøyd med regjeringsskifte denne høsten.

– Det som skjedde med industrien under Bondevik-regjeringene viser hvor viktig det er at vi har et politisk engasjement. Med en fortsatt høyredominert regjering kunne det blitt en enda større rasering av industrien enn hva vi fikk.

Molde har tro på den ny nærings- og handelsministeren Odd Eriksen, ikke minst fordi ministeren har erfaring fra industrien – fra «gølvet». Eriksen besøkte landsmøte til FLT. Om ikke Molde ble imponert, så er han i hvert fall fornøyd med at Eriksen har tenkt å fylle opp den etter hvert så mye omtalte verktøykassa med tiltak, penger og et aktivt statlig eierskap. Molde er drittlei snakk om tomme verktøykasser!

– Kanskje det ikke har vært verktøykassa som har vært tom hos de borgerlige ministrene, men heller noe over snippen?

Molde ønsker å være en tydelig politisk leder i FLT. Han er ikke redd for å si fra hva han mener.

– Jeg har aldri vært skyggeredd og kommer alltid til å si det jeg mener. Det er viktig å være ærlig.

Kanskje er han også litt preget av sine to markante læremestere, forbundsleder Olav Støylen i Kjemisk og mangeårig leder i FLT, Magnus Midtbø. På landsmøte fikk Molde i oppgave å takk av Midtbø som har 27 år bak seg i FLT, leder i de 15 siste.

– Jeg er veldig ydmyk i forhold til det å overta etter Midtbø. Han kan fortsatt lære meg og organisasjonen mye, og tilføre forbundet kompetanse og kunnskap. For at jeg skulle stille som leder var det en forutsetning at Midtbø skulle bli.

Han ønsker egentlig ikke å si noe særlig mer om valget under landsmøte.

– Jeg brukte lang tid på å bestemme meg. Det var viktig med kontinuitet, samtidig som det alltid er en kabal å legge for valgkomiteen.

Han innrømmer at han ble overrasket da de spurte han, akkurat som for fire år siden da Molde var ønsket som 2. nestleder.

– Jeg var kommet i en alder som sa at hvis jeg skulle gjøre noe annet måtte det bli nå. Jeg har ikke angret på det siden.

Molde fylte 50 i september i år. Han er under gjennomsnittsalderen i forbundet, som den kommende fireårsperioden skal satse på rekruttering og verving av unge, gjerne studenter. Som ledd i arbeidet bestemte landsmøte at tillitsverv skal være forbehold yrkesaktive. Pensjonistene følte seg skviset og tilsidesatt. Molde forstår reaksjonen, men:

– Pensjonistene er en ressurs og har kompetanse vi er helt avhengig av. Vi vil beholde dem! Det er helt feil å si at vi ikke setter pris på pensjonistene. Men det er ikke slik at de må ha tillitsverv for å gjøre en jobb for FLT, sier den nye lederen.

Det er lunsj og kaffetid denne fredagen vi møtes. Molde har noen timer igjen på kontoret i Oslo, før han tar helg og turen til Høyanger. Selv med samboer i hovedstaden og to voksne barn, prioriterer han likevel å reise hjem. Det er viktig å skille mellom jobb og privatliv. Denne helgen drar han ikke på hytta i Gulen, rekreasjonsstedet der store deler av tiden brukes til å fiske. Ingen blueskonsert står heller på programmet, det får kanskje vente til Moldejazzen. Der er han ofte. Bor på jazzcampen og bader naken på natta – tidlig morgen. Det fikk vi ikke lov til å fortelle...

Men altså – det kan likevel hende at Molde er helt utkjørt når han kommer tilbake på jobb mandag. For vinterhelgene er slitsomme.

– Jeg ser alt! Fra lørdag morgen til søndag kveld. Og du kan tro det er slitsomt å sitte i godstolen og måtte skifte mellom skøytedrakt, skiutstyr og hoppdrakt i time etter time...

Molde er nærmere fanatisk opptatt av sport, spesielt de klassiske vinteridrettene.

– Jeg er sportsidiot. Ja, jeg innrømmer at jeg er idiot!

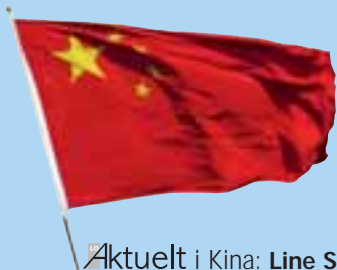
Det er ikke bare ski, skøyter og hopp, viser det seg. For det er noe som heter fotball, men her er det utvilsomt grenser for hva Molde kan akseptere. Og grensen går i West Ham i Øst-London.

– Det er klubben i mitt hjerte!

Alle andre er nokså uinteressante. Og slik har det vært siden 1966 da England spilte VM-finale mot Tyskland og vant 4-0. Alle målscorene og kapteinen spilte på West Ham. Siden den gang har laget hatt en frostast tilhenger i Molde – i Høyanger.

FØRST PARTIET, så arbeiderne

All China Federation of Trade Union (ACFTU) er kommunistpartiets forlengede arm inn på arbeidsplassene i Kina. Kan fagbevegelsen i Kina bli noe annet?

Aktuelt i Kina: **Line Scheistrøen**
linesch@lo-media.no

Den norske ambassadøren i Beijing, Tor Christian Hildan, mener fagbevegelsen er usynlig i Kina.

– Til syvende og sist er det alltid partiet som bestemmer. Andre, som fagbevegelsen, er bare rådgivere. ACFTU utfordrer ikke partiet, sier Hildan. Inntrykket hans er at ACFTUs hovedoppgave er å holde ro og orden i arbeidsrekkene, og han mener de opptrer mer som en arbeidsgiver enn en interesseorganisasjon for arbeidere.

– ACFTU var opprinnelig en sterk fagbevegelse, også finansielt, men i dag spiller de en ubetydelig rolle. Alt de gjør er knyttet til myndighetenes politikk og styrt av partiet, sier Dr. Stephen Frost, ved Southeast Asia Research Center ved City University of Hong Kong. I en rapport om arbeidsforholdene i Kina skriver han at ACFTUs rolle er å få arbeidere så fort som mulig tilbake i jobb, uavhengig om kravene fra arbeiderne har fått gjennomslag eller ikke. Fagbevegelsen har alltid vært på sitt mest effektive når den slår ned på arbeideres forsøk på uavhengighet, mener han.

For ellers oppfattes ACFTU av mange som ineffektive og hjelpeløse. Frie Faglige Internasjonale (FFI) skriver i rapporten fra 2005 at ACFTU viser seg mer og mer ineffektive til å sikre arbeidernes rettigheter.

«Arbeidere oppfatter fagbevegelsen som hjelpeløs og ineffektiv, og de melder seg ut, skriver FFI. De er særdeles kritiske til at Kina bare har ratifisert tre av ILOs åtte kjernekonvensjoner, og ikke konvensjonene som gir arbeidere streikerrett, organisasjonsfrihet og åpner for uavhengige fagforeninger. Kommunistpartiets monopol på den eneste fagforeningen mener FFI er uakseptabelt. - Det er stikk i strid med den rollen en fri og demokratisk fagbevegelse skal ha, skriver FFI. Rapportene forteller at det slås hardt ned på opprør og protester fra

arbeidere, og forsøk på å etablere uavhengige fagorganisasjoner. Opprørere blir arrestert, satt i fengsel eller sendt i arbeidsleirer. Det er usikkert hvor mange dette gjelder, men i 2001 ble det anslått at 310 000 mennesker var på slik «omskolering».

ACFTU er verdens største fagorganisasjon med 137 millioner medlemmer. Som fagorganisasjoner flest er hovedoppgaven å sikre arbeidernes rettigheter, men i Kina skal de også «sørge for at arbeiderne samarbeider med staten om en sosialistisk markedsøkonomi, og sørge for langsiktig sosial stabilitet i landet».

ACFTU skal fungere som en bro mellom kommunistpartiet og arbeiderne, samt representere både medlemmer og ikke-medlemmer på arbeidsplasser. Fagbevegelsen får ulike roller, som til tider skaper dilemma. De skal arbeide for å gjennomføre myndighetens politikk, men samtidig har politikken de senere årene gjort millioner av statlige arbeidere arbeidsløse.

Medlemstallet i ACFTU falt dramatisk en periode, og ACFTU har siden 1990-tallet hatt som en av sine hovedoppgaver å rekruttere flere av de anslagsvis 800 millioner arbeidere i Kina.

Blant de uorganiserte er mange migrantarbeidere, en gruppe som utgjør mellom 100 og 150 millioner. Migrantarbeiderne var nektet medlemskap i fagbevegelsen fram til september 2003 fordi de var «bønder». Men med deres inntreden i byenes arbeidsliv, fryktet myndighetene «ulovlige» fagorganisasjoner, og åpnet for organisering i ACFTU. Det siste året har ACFTUs medlemstall økt med tre millioner, og de fleste anslås å være migrantarbeidere.

ACFTU

- ✗ All China Federation of Trade Union (ACFTU) ble stiftet 1. mai 1924.
- ✗ Er den eneste lovlig fagorganisasjonen i Kina.
- ✗ 137 millioner medlemmer. Organisasjonsgraden er høyest i statlige selskaper, lav i private og utenlandske selskaper og på landsbygden lik null.
- ✗ Organisasjonen har en geografisk struktur; lokale klubber, distrikts- og provinsorganisasjoner. Ulike bransjer har egne forbund, 16 totalt, men disse er underlagt ACFTU.
- ✗ Nasjonalkongressen er høyeste faglige organ. Den kommer sammen hvert femte år, sist i 2003. Kongressen har 1698 medlemmer.
- ✗ Medlemsavgiften er 0,5 prosent av lønnen. I tillegg betaler arbeidsgiver to prosent av lønnsmassen til ACFTU. Fagbevegelsen driver også annen inntektsgivende aktiviteter, som f.eks hotell og restauranter.

- Å bli medlem i ACFTU innebærer trygghet for migrantarbeidere, både når det gjelder lønn, arbeidstid, sosiale rettigheter og sikkerhet på arbeidsplassene, sa Li Changchun, talsmann for ACFTU til China View i mai.

En annen av ACFTUs hovedoppgaver er å rekruttere medlemmer fra nyetablerte private bedrifter, både kinesiske og utenlandske. Nye typer arbeidsgivere er kommet til Kina.

- Mange jager profitt og er ikke opptatt av arbeidstakeres rettigheter, men det er også arbeidsgivere som oppfører seg bra, sier Li Bin Sheng, leder av ACFTUs samfunnspolitiske avdeling. Rekrutteringsarbeidet kan være vanskelig fordi arbeidsgivere motsetter seg organisering, men også at mange arbeidstakere ikke ønsker å bli medlemmer. Like problematisk som aktiv motstand, er liten interesse og passivitet i forhold til fagbevegelsen.

I sør er spesielt fagbevegelsen utfordret på dette området, med mange utenlandske selskaper.

- Utenlandske eiere er mer opptatt av effektivitet og profitt enn kineserne, men de holder seg på rett side av loven. Kineserne har en sosial tanke bak driften, men er lite opptatt av lovverket, sier Jan So Li, provinsrepresentant for kjemisk i Ningbo.

Dr. Zhang Wanhong mener ACFTU selv må ta mye av skylden for manglende gjennomslagskraft i «det nye arbeidslivet». - ACFTU blir sett på som ineffektive både av ansatte og ledere i bedrifter. Slik rettferdiggjør utenlandske investorer at de ikke åpner dørene for fagforeninger, sier Zhang. Han er assisterende professor i jus ved universitetet i Wuhan, og i sommer var han i Norge på et stipend fra Kinaprogrammet

ved Norsk senter for menneskerettigheter. Zhang er opptatt av hvordan menneskerettigheter, og spesielt arbeideres rettigheter håndteres i multinasjonale selskaper. - ACFTU har fått en mer betydningsfull rolle som er akseptert av staten. Men hovedoppgaven deres er fortsatt å sikre ro blant arbeiderne, sier han. Zhang tror revisjonen av fagforeningsloven som åpner for demokratiske valg av tillitsvalgte i selskaper med mer enn 25 ansatte, vil gi fagbevegelsen større gjennomslagskraft. - Men det øker samtidig behovet for opplæring og kunnskap hos tillitsvalgte, mener Zhang. Han tror imidlertid ikke det vil påskynde utviklingen av en fri fagbevegelse i Kina.

Historisk har ACFTU vært mer å regne som en velferdsorganisasjon enn en fagbevegelse. Men utviklingen de siste tiårene har fått partiet og ACFTU til å innse at fagbevegelsen må

innta en ny rolle. Nå satses det blant annet på utdanning, arbeidsformidling, å sikre arbeideres helse og pensjonsrettigheter og fremme bedre arbeidsmiljø. Li Bin Sheng mener at ACFTU må tilby medlemmer noe de føler hjelper dem, men at fagbevegelsen også må jobbe for å utjevne lønnskiller og sosiale gap.

– Utvikling er oppgave nummer 1 for hele Kina. Vi i fagbevegelsen støtter sosiale reformer, men hovedoppgaven vår er å sikre arbeidstakernes rettigheter, sier Li. Han innrømmer at de har mange utfordringer, som utvikling av bedriftsdemokrati og sikre ansatte medbestemmelse, få arbeidsgivere til å akseptere arbeidstakere som forhandlingspart på bedriftsnivå om kollektive avtaler, og hindre brudd på arbeidslivsloven. – Mest alvorlig er brudd på arbeidstid og for mye overtid, HMS og arbeidsgivere som ikke utbetaler lønn, mener Li som er opptatt av at det skal gjennomføres tilsyn på bedrifter.

Det gjøres også forsøk på kollektive forhandlinger og trepartssamarbeid. Sistnevnte er etablert på nasjonalt plan, i alle provinser og noen distrikter og kommuner.

I trepartssamarbeidet er arbeidsgiverorganisasjonen China Enterprise Confederation (CEC) representert. Det er en interesseorganisasjon som synes å ha enda mindre innflytelse enn ACFTU. De opptrer mer som et serviceorgan for sine relativt få medlemmer. Direktør Liu Peng forteller at CEC fortsatt forsøker å finne sin plass i samarbeidet. I dag har ikke organisasjonen noen lovfestede rettigheter, noe de vil jobbe med fremover i til-

knytning til en ny lov.

– Det spesielle med Kina er at vi kan diskutere så mye vi vil, men det er til slutt myndighetene som bestemmer. Mange saker diskuteres grundig mellom de tre partene, og vi kan være veldig uenig med fagbevegelsen. Vi ville ikke blitt enig uten myndighetenes hjelp, sier Liu Peng.

Men det er langt fra bare enighet i arbeidslivet i Kina for tiden. Mange arbeidere er i opprør. Bare det siste året skal antall streiker ha økt med 30 prosent, til anslagsvis 47 000 spontane konflikter. Det er i hovedsak to ulike typer opprør; migrantarbeidere som protesterer mot dårlig lønn og lange arbeidsdager, og arbeidere på statlige bedrifter som viser misnøye mot privatisering og nedskjæringer. Aksjonene er ikke lovlige, for kinesiske arbeidere har ingen reell streikerett. Ifølge den kinesiske loven er arbeidstakeres rett til å streike sterkt begrenset. Det finnes faktisk ikke noe eksplisitt forbud, men det finnes heller ikke noen beskyttet streikerett. ACFTU inntar gjerne en meglersrolle under konflikter, selv om de kan være enig i arbeidernes protester. For den offisielle politikken er klar:

– Vi skal ikke oppmuntre til protester og streik. Vi søker andre kanaler for å finne løsninger og redusere konfliktnivået på et tidlig tidspunkt, sier Li. Kina søker stabilitet, streiker og protester skader harmonien, samt økonomien.

– Streikevåpenet er for dyrt for oss og samfunnet vårt, mener fagbevegelsens representanter.

Vanskelig løsrivelse

Gjennom historien har ACFTU forsøkt å løsrive seg fra kommunistpartiet flere ganger, men ikke lyktes. Mange mener det er en fordel å ha tette bånd til partiet, akkurat som norsk LO har til Arbeiderpartiet.

Inger Lise Husøy legger i disse dager siste hånd på en mastergrad om norsk og kinesisk fagbevegelse. Hun ser mange likhetstrekk mellom kinesisk fagbevegelse i dag og norsk LOs politikk og forhold til Arbeiderpartiet spesielt i etterkrigsårene.

– Tankegangen til ACFTU i dag er veldig lik LOs i etterkrigsårene. LOs historie viser at man i etterkrigstiden hadde hovedfokus på nettopp økt produksjon og velferd, sier Husøy. Hun viser til eksempler der LO i Norge på 50-tallet argumenterte mot streiker, fordi det ble

oppfattet som å streike mot seg selv og partiet; Arbeiderpartiet.

Den kommunistiske idé er proletariatets diktatur, uten konflikter mellom arbeidstakere og arbeidsgivere. Da det kinesiske kommunistpartiet kom til makten i 1949, trodde arbeiderne på bedre arbeidsforhold og på å bli hørt når de fremmet krav. Men da ACFTU forsøkte å løsrive seg fra partiet under kongressen i 1951 ble det satt en stopper for det, selv om opposisjonen var stor mot partiet. Fire år etter at Mao overtok, hadde den eneste lovlige fagforeningen i følge "Workers Daily" mistet alt mot til å kjempe mot partiet.

I dag har partiet fortsatt kontroll.

– Selv om mye har skjedd i kjølevannet av åpningen mot verden, står partiet sterkt og kontrollerer fagbevegelsen, sier Husøy. Hun

REKRUTTERING: ACFTU må satse på rekruttering av medlemmer fra det «nye arbeidslivet», private kinesiske og utenlandske selskaper.

mener hovedproblemet for ACFTU ikke er en klam hånd fra partiet.

– Problemene er i provinser og kommuner der mange ikke følger lovverket. Det er først og fremst partikamerater og businessfolk som rotter seg sammen mot fagbevegelsen, hevder Husøy.

Husøy mener kinesisk LO er på vei i riktig retning, men at vi må gi dem tid.

– Vi må huske at forandring tar tid, og at det i Kina er snakk om å snu en "stor elefant", minner hun om. Selv om Husøy ikke tror på noen demokratisering av Kina i vestlige øyne, mener hun vi kan få se at det skjer noe lignende som skjedde i Øst-Europa etter murens fall.

– I Øst-Europa er det de gamle kommunistiske fagbevegelsene som har overlevd. Det vil vi kanskje se i Kina også, hvis det åpnes opp for flere.

fri fagbevegelse

Seksjon for kommentar, debatt og kultur

PÅ KANTEN: En liten Leopard-stridsvogn i hagen, eller kanskje noen gode klesplagg. Hva med en farm eller to i Afrika? Hvor vil du reise? Fristelsene er mange. Og det norske selvbildet forvitrer.

Tegning: **Trond Topstad**

Av Svein-Yngve Madssen

sym@lo-media.no

Må levere!

Stoltenberg-regjeringens første uker har vært preget av alt fra solid applaus til harde angrep. Det har knapt gått en eneste dag uten hyllest eller kritikk. LOs klart uttrykte skuffelse over skattepolitikken har nok truffet hardest. Finansminister Kristin Halvorsen har måttet tåle til tider beinhard motbør. Hun har som finansminister stått oppreist i stormen og argumentert nøkternt for sin innstilling til statsbudsjettet. Det betyr ikke at hun har overbevist kritikerne og vunnet debatten. Men hun har like fullt klart å formidle hovedbudskapet som hun understreker i denne utgaven av LO-Aktuelt: «Med vårt forslag til statsbudsjett har vi tatt de første viktige stegene mot et mer solidarisk samfunn. Vi har prioritert velferd og mer rettferdig fordeling.»

Kristin Halvorsen poengterer også at den økonomiske politikken prioriterer fellesskapet framfor skattelettelser. Her kan hun blant annet vise til at kommunene får 5,7 milliarder kroner ekstra. Og det er ingen tvil om at den rødgrønne regjeringen i løpet av noen uker har utrettet mer til fordel for norske arbeidstakere enn Bondevik-regjeringen maktet, eller ønsket, i sin regjeringstid. Vi har i løpet av høsten opplevd et politisk kursskifte i Norge. Statsminister Jens Stoltenberg bruker gjerne skipet som metafor. Noen graders kursendring vil sakte føre skuta til en helt annen havn. Men regjeringens troverdighet kan bare opprettholdes så sant folk oppfatter hvor havna ligger og at kursen er riktig.

Og på enkelte viktige symbolsaker har regjeringen vinglet. Den mest alvorlige er Arbeiderpartiets

manglende forståelse for symboleffekten av at landets sentrale politikere skal kunne heve seg over de rammene for lønnsveksten de samme politikere vedtar for andre.

Fagbevegelsen har i sterk grad bidratt til at de rødgrønne fikk regjeringsmakt. Hvis ikke Stoltenberg og mannskapet leverer det LO og

forbundene har forespeilet sine medlemmer, vil det ikke være mulig å gjenta det store prosjektet den lange valgkampen var. Og allerede noen måneder etter 2007-budsjettet går startskuddet på nytt.

Ikke minst for LOs største forbund, Fagforbundet, og et FO i god vekst, er det svært viktig hvem som styrer landets kommuner og fylker. Men det er også avgjørende for kvalitet og pris på de velferdstjenestene LOs medlemmer og resten av befolkningen skal kunne motta framover.

Den rødgrønne regjeringen har ikke mer enn tiden og veien på å vise at de mange LO-organiserte stemte riktig.

Postadresse: Stiftelsen FF,
LO Media, LO-Aktuelt,
Pb. 231 Sentrum 0103 Oslo

Besøksadresse:
Møllergt. 39, 0179 Oslo
Tlf.: 23 06 33 50
Faks: 23 06 11 11
e-post: red.lo-aktuelt@
lo-media.no

Abonnement:
abonn.lo-aktuelt@lo-media.no

Ansvarlig redaktør:
Svein-Yngve Madssen
Tlf.: 23 06 33 51
Priv.: 22 32 58 35
sym@lo-media.no

Redaksjonssekretær:
Hilbjørg Bjørkås
Tlf.: 23 06 33 60
Priv.: 22 75 50 94
hilbjorg@lo-media.no

Journalister:
Mahmona Khan
Tlf.: 23 06 33 64
Priv.: 21 91 97 42
mahmona@lo-media.no

Nina Sandås
Tlf.: 23 06 33 68
Priv.: 97 74 64 78
nina@lo-media.no

Einar Fjellvik
Tlf.: 23 06 33 54
Priv.: 22 14 06 77
einar@lo-media.no

Sissel M. Rasmussen
Tlf.: 23 06 33 58
Priv.: 66 91 48 61
sissel@lo-media.no

Line Scheistrøen
Tlf.: 23 06 33 61
Priv.: 950 33 440
linesch@lo-media.no

Stig H. Christensen
Tlf.: 23 06 33 55
Priv.: 22 69 56 35
stig@lo-media.no

Sekretær:
Erle Elisabeth Rogne
Tlf.: 23 06 33 52
Priv.: 91 69 57 26
erle@lo-media.no

Layoutmedarbeidere:
Eva-Lill Bekkevad
Tlf.: 23 06 33 56
Priv.: 22 19 74 44
eva-lill@lo-media.no

Else Sofie Ruud
Tlf.: 23 06 33 57
Priv.: 99 72 66 57
else@lo-media.no

LO-Aktuelt trykkes hos Hjemmet
Mortensen Trykk AS.

LO-Aktuelt redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 40 50 40.

Kor e' hammaren LO?

En gang var det gravide kvinner som trengte vern mot å bli utestengt fra arbeidslivet. I dag må LO sette vern av eldre på dagsordenen.

Av Svenn A. Nielsen, skribent

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Jeg husker den gamle visa. Jack Berntsen sang den som en protest mot sentraliseringsbølgen på 1970-tallet:

Kor e Hammaren Edvard, du treng han vel no.

No, når døra ska spikrast igjen...

En selvopplevd historie: Jeg kom til å søke på en jobb. En jobb jeg var kvalifisert til etter nesten 30 år i medie-Norge. Jeg ble ønsket hjertelig velkommen – som søker, men fikk klar beskjed: Du får ikke jobben. I denne bedriften har vi for høy gjennomsnittsalder. Du vil ikke akkurat dra den ned.

Det hører med til historien at interne vurderinger førte til at stillingen ble trukket tilbake, men signalet var klart. Bedriften var ikke opptatt av kompetanse og erfaring, men av ungt blod. Kanskje lå det også en annen vurdering bak. Kanskje lå kostnadene til pensjon bak.

Ansetter du en 23-åring og gir vedkommende 300 000 i lønn, koster pensjonen om lag 9 000 kroner i året. Ansetter du en som nettopp har passert 50, er kostnadene for den samme forsikringen steget til 49 000 kroner i året.

Nå er ikke dette et angrep på

pensjonsreformen. Slapp bare av. Det var bare et eksempel. Reformen er strålende. Men hva er så poenget?

Før jeg kommer dit: Få mennesker har det så trygt som norske arbeidstakere, og jo tryggere de opplever sin egen arbeidsplass, jo mer produserer de for seg og sin bedrift. I tillegg er det slik, har jeg lært, at trygge ansatte skaper mer fornøyde kunder enn mindre trygge ansatte. Og som resultat: Fornøyde kunder handler for mer enn mindre fornøyde kunder. Den gode sirkel.

Selvfølgeligheter? Kanskje, men det er en ting jeg undres på, og her er poenget: Hvis du kombinerer trygg, fornøyd ansatt med trygg, fornøyd, faglig dyktig og særdeles erfaren ansatt, hva får du da? Jo, sier dagens ledere: Du får høyere gjennomsnittsalder i bedriften. Og det skal vi altså ikke ha?

Det høres for meg helt dumt ut, hadde jeg vært 30 år yngre ville jeg sagt at et slikt resonnement «suger». Og det er her LO har en jobb å gjøre: Som så ofte før er det LO som må overbevise bedriftsledere og eiere om det åpenbart fornuftige. LO har skapt og forsvart arbeidsmil-

jøloven, sykepengesystemet og oppsigelsesvernet, bare for å nevne noe, men i dag må vi kanskje vurdere å sette «ansettelsesvern» på dagsordenen også.

Uansatt hva du kan, eller hvor flink du er eller hvor lenge du har holdt på – til sist avhenger en ansettelse av «personlig egnethet». Hvem som helst med makt i en ansettelsesprosess kan i dag uten begrunnelse sette en minus ved dette, og vips er alle over 48 år uegnet for stillingen vedkommende var best kvalifisert til.

En gang var det gravide kvinner som trengte vern mot å bli utestengt fra arbeidslivet. Den kampen tok LO og vi vant. Det skulle da også bare mangle. Alder derimot, skal det spørres etter. Har du passert en udefinert grense, er du uegnet til de fleste jobber.

Jeg tror norske bedrifter og ikke minst samfunnet taper enorme summer på dette. I tillegg mister mange svært kompetente, dyktige og erfarnemennesker mulighet til nye utfordringer i arbeidslivet.

Derfor: Finn frem hammaren LO – vi treng han – før døra helt e spikra igjen.

Fra andre fagblader

«... En gang jeg snakket med den nye justisministeren i kantina på Stortinget, det kan være en

to-tre år siden, spurte jeg ham om et parti som Ap med sin historiske kamp for samfunnets utslåtte, ikke burde satse mer penger på å få noen av

de aller svakeste på beina igjen – altså fangene i norske fengsler. Den gangen var han helt enig. Husker du det, Knut? Nå kan du gjøre noe med

det, nå har du flertallet bak deg. Og kjære justisminister Knut Storberget: Ikke glem friomsorgen!»

Snublefotkoalisjonen

På få uker har Stoltenberg-regjeringen lagt kursen kraftig om for norsk politikk. Men herregud for en evne den samtidig har vist til å snuble i egne ben og egen fortid.

Kommentar: Einar Fjellvik

einar@lo-media.no

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Endringsforslagene til statsbudsjettet viser en klar prioritering av velferd framfor privat velstand. I tillegg er løftet til fagbevegelsen om å reversere forjengernes oppmyking av arbeidsmiljøloven innfridd, arbeidsmarkedspolitikken trappet opp m.m.

I den offentlige debatten har imidlertid disse hovedgrepene nesten druknet i en serie snublefotmanøvrer:

At Arbeiderpartiet skulle feire valgseieren med å sikre våre toppolitikere klart større lønnstilleggenmenigmannvar neppe hva de som stemte på partiet i september ventet på mest størst utålmodighet.

At en nybakt miljøvernminister ikke fikk områdd seg fort nok til å få stoppet en vannkraftutbygging forjengene hadde vedtatt, er trolig tilgitt og glemt av det store flertallet om kort tid. Verre er det når en dreven politiker som kunnskapsminister Øystein Djupedal blir så ivrig etter å promotere barnehagene at han ender opp med nærmest å anbefale at foreldrene bør fratas oppdrageransvaret.

At SVs stortingsgruppe ei uke etter regjeringsskiftet befinner seg både i posisjon og i demonstrerende opposisjon var heller ingen gavepakke.

ILLUSTRASJON: HALLVARD SKAUGE

hallvard.skauge@online.no

Noen av snublefotmanøvrerne er aldeles ubegripelige. Et halvt år etter at de rødgrønne, i samarbeid med Frp, tvang Bondevik-regjeringen til å avvikle den forhatte matskatten for sjøfolk og offshorearbeidere, foreslår de å gjeninnføre den. For de som rammes betyr dette mye. De er til gjengjeld så få at totalsummen betyr fint lite for budsjettbalansen.

Det samme gjelder feriepengetillegget for arbeidsløse. Det hadde ikke kostet mange kronene å gjeninnføre opptjening av feriepenge på dagpenger fra 1. januar.

En sjømann ber ikke om medvind. Han lærer seg å seile.

At LO, og ikke Høyre, framstår som den fremste kritikeren av regjeringens skattepolitikk er oppsiktsvekkende. Og verst av alt for regjeringen; skattekritikerne vil trolig få nytt vann på mølla til langt inn i 2007.

Kristin Halvorsens påstand om at helheten i skatteopplegget vil bety at de rikeste må betale mer i skatt vil nok vise seg riktig etter hvert. Men på kort sikt er det mye som tyder på at aksjeeierne har tilpasset seg skattereformen ved å ta ut kjempeutbytter i år. Det er ikke sikkert det blir tatt ut så mye utbytte neste år, ut over det normalutbyttet som det fortsatt vil være bare 28 prosent skatt på.

Når skatteligningen for neste år legges fram, få måneder før kommunevalget i 2007, vil antakelig kritikerne kunne dokumentere at mang en millionær betalte mindre skatt i det første året med rødgrønn regjering enn i det siste med blågul. I skatteopplegget for neste år er det nemlig utbytteskatten som er gitt hovedjobben med å oppveie senkingen av toppskatten og sørge for at de rikeste samlet må betale mer i skatt.

Jeg tipper Jens Stoltenberg drømmer om gamle dager da en ny regjering ble innvilget en fredningsperiode på 100 dager. Denne regjeringen fikk knapt nok 100 timer på seg. Han får søke trøst i det gamle svenske visdomsordet; en sjømann ber ikke om medvind. Han lærer seg å seile.

Det begynner faktisk å haste med å lære hele regjeringsskollegiet den kunsten.

For tre år siden ble jeg ansatt på tilkallingskontrakt. Nå har flere med mindre ansiennitet enn meg fått fast ansettelse. Har ikke jeg rett til fast ansettelse når jeg har jobbet 100 prosent i alle disse årene? Bedriften har dessuten pålagt meg 14 dagers ferie. Er det tillatt?

Det er en ganske vanlig misforståelse at man har rett på fast ansettelse dersom man har arbeidet sammenhengende i bedriften i 6 måneder. Lovgivningen gir ingen slik direkte rettighet for de midlertidig ansatte.

Utgangspunktet for alle ansettelsesforhold er imidlertid at de skal være faste. Det er satt en relativt snever adgang til midlertidige ansettelser, se arbeidsmiljøloven § 58A, og det er arbeidsgiver som skal dokumentere at grunnlaget for midlertidig ansettelse er til stede. Det mest typiske er vikariater, dvs stillinger som midlertidig er ledige fordi stillingsinnehaveren(e) er fraværende pga sykdom, permi-

sjon og lignende.

Man kan være vikar for en navngitt vikar, men det er også adgang til å bruke vikarer til å dekke opp varierende fravær for en mer ubestemt krets av arbeidstakere. Men ikke ethvert fravær av denne typen kan løses med vikarer/tilkallingshjelp. Dersom det er en viss størrelse på bedriften og det foreligger et visst, forutsigbart fravær, f eks at sykefraværet år for annet ligger på 7 prosent, kan bedriften være forpliktet til å foreta fast ansettelse for å dekke slikt fravær.

Som midlertidig ansatt

har du etter dagens regler ikke fortrinnsrett til fast ansettelse. Det er derfor ikke ulovlig å ansette personer med kortere ansiennitet enn deg. Men det forhold at du har arbeidet sammenhengende i tre år, og at det foretas faste ansettelser i denne tiden, gjør det berettiget å reise spørsmål om ditt arbeidsforhold er i overensstemmelse med loven. Jeg anbefaler deg at du kontakter din tillitsvalgt og tar opp dette med bedriften.

Plikten til å avvikle ferie følger av ferieloven. I utgangspunktet kan arbeidsgiver pålegge deg å avvikle ferie for samme tidsrom som du får utbetalt feriepengene.

**Advokat
Karl-Inge Rotmo**

LOs juridiske
avdeling

I denne spalten kan du stille spørsmål til LOs juridiske avdeling om lov- og avtaleverket for arbeidslivet. Spørsmålene sendes red.lo-aktuelt@lo-media.no

Jeg bare undres

Hva er i veien?

Siste nr. av LO-Aktuelt behandler et følsomt tema: «utbrenthet». Det fikk meg til å undres og tenke på noe jeg tidligere har lest og sett om samme spørsmål, men da med et annet navn.

I 1949 kom det ut et dikt av Paal Brekke som vakte stor oppmerksomhet fordi det klargjorde for de som ville forstå hva tiden hadde gjort med vår oppfatning av forholdet mennesker i mellom. En opprevet eller splintret virkelighetsoppfatning. En skremmende opplevelse.

Munchs «Skriket» hadde langt tidligere fortalt om det samme. Og Obstfelders dikt «Jeg ser».

La oss lese noen linjer i Brekkes dikt:

«Hvem er vi egentlig, hvor er vår plass
i hvilken sammenheng.

Er han min bror
som løper mot meg med det hvite
ansiktet ----

Jeg ser ham jo med øynene,
Jeg ser at han ser ut som jeg
Jeg hører at han stønner hest
som jeg

mens mine hender stivner i grepet
om strupen hans.»

Er dette vår situasjon? Er det dette vi kaller «utbrenthet». Det man tidligere har kalt «å være fremmedgjort». Fremmed for sin virksomhet, for sine medmennesker, for seg selv. Å ha tapt seg selv og sin egen plass i – ja, i hvilken sammenheng?

Hva skyldes denne fortvilte situasjon? Er det noen eller noe vi kan trekke til ansvar?

Ja, jeg tror det!

Odd Andreassen

Vårt 21. århundre

Av Henning Christensen

Hovedavtalen – arbeidslivets grunnlov

Torsdag i forrige uke ble hovedavtaleforhandlingene mellom LO og NHO avsluttet – og vi ble enige. Noen annen mulighet finnes ikke. Når hovedavtalen forhandles, er det ingen streikerett. Derfor er det de små skrittene som er viktige, påpeker **LOs hovedkasserer Bente N. Halvorsen**.

Arbeidslivets grunnlov

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Dette gjør at hovedavtaleforhandlingene er de små skrittene på veien. Men så lenge skrittene går i den riktige retningen må vi være fornøyd. Denne gangen fikk vi inn at de ansattes representanter i bedriftens styrende organer, får rett til en ukes permisjon med lønn for skoloring. Ikke minst denne høsten har det vært flere eksempler på hvor tøft det kan være for tillitsvalgte i bedriftsforsamlinger og styre. Skoloring av denne gruppa tillitsvalgte er derfor viktig.

Det mangler fortsatt noe på at hele etter- og videreutdanningsreformen er på plass. Men noen nye skritt på veien ble tatt nå. Vi har fått inn en bestemmelse om at når en bedrift er nødt til å permittere over lenger tid, så skal man også som et alternativ vurdere kompetansegivende tiltak. I tillegg ble det tatt inn en helt ny bestemmelse om rett til dokumentasjon av realkompetanse. Mange arbeidstakere innehar mye udokumentert kompetanse. Livets skole er et nærliggende begrep å bruke. Hvis

en skal bytte arbeid eller videreutdanne seg, er det viktig å kunne dokumentere hvilke kunnskaper arbeidstakeren faktisk har.

En ny bestemmelse som er kommet inn i hovedavtalen nå, er at det er de tillitsvalgte som skal utpeke de ansattes representanter ved etablering av ulike arbeids- eller styringsgrupper i bedriften der de ansatte skal være representert, ikke ledelsen.

I en tid med store endringer i arbeidslivet er det viktig at organisasjonsstrukturen avspeiler de endringene som skjer. Det er derfor et skritt i riktig retning når det blir presisert i hovedavtalen viktigheten av å endre klubbstrukturen når bedriften endrer sin struktur.

Og det blir bedre vilkår for rekruttering av unge tillitsvalgte. I Hovedavtalens paragraf 5-9 har det stått en aldersgrense på 20 år for å være tillitsvalgt. Denne grensa har nå blitt fjernet.

Hovedavtalen er arbeidslivets grunnlov. Det betyr at det ikke

er lett og heller ikke lurt å gjøre om store deler av den. Men det er ikke til å legge skjul på at det er områder der vi hadde håpet at vi hadde nådd lenger. Deler av arbeidslivet har endret seg kraftig på en del felt og avtalen har ikke fulgt med. For eksempel har sosial dumping blitt et svært aktuelt tema etter EU-utvidelsen. Hovedavtalen kunne vært et sted for å gi de tillitsvalgte bedre verktøy for å bekjempe dette.

Hovedavtalen er i år 70 år. Da den første hovedavtalen ble inngått i 1935, markerte det avslutningen på en svært tøff periode i arbeidslivet med mange harde konflikter mellom arbeidstakere og arbeidsgivere.

Fagbevegelsen lovte å holde fred i tariffperioden mot å få innflytelse, rett til å være organisert og ha tillitsvalgte. Gjennom de 70 årene som har gått, har samarbeidet i arbeidslivet blitt et viktig konkurransefortrinn for norsk arbeidsliv.

Distriktssekretær

Per-Kristian Finstad (57) er tilsatt som LOs distriktssekretær i Vestfold. Han tiltrer formelt 1. desember, men har vært vikar i stillingen siden 30. august i fjor.

Jubilanter

Turid Vindenes, kontorsekretær ved LOs juridiske regionkontor i Rogaland, fyller 60 år 2. desember.

Haakon Skaug, (bildet)advokat ved LOs juridiske avdeling, fyller 60 år 7. desember.

ARKIVFOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Torhild Kristine Jakobsen, renholder ev LOs distriktskontor i Vest-Agder, fyller 60 år 12. desember.

Kontormedarbeider

Nina Bentzen er tilsatt som kontormedarbeider i LOs organisasjonsavdeling. Hun overtar etter **Anne Cathrine Nabben**, som har sagt opp sin stilling.

25 år i fagbevegelsen

Berit Grindvoll, kontorsekretær ved LOs distriktskontor i Hedmark, kan 1. desember markere 25 års ansettelse i fagbevegelsen.

LabourStart TV

Internett er et velkjent redskap for alle aktive til-litsvalgte. Men fremdeles benytter fagbevegelsen i liten grad alle de mulighetene denne teknologien rommer. Både den norske og internasjonale utgaven av LabourStart gir et godt innblikk i den faglige aktiviteten på nettet. Fram til nå består den av tekst, foto og til en viss grad lyd. Det desidert mest virkningsfulle mediet – tv, er fraværende. For knappe to uker siden lanserte derimot LabourStart nettstedet LabourStart TV. Ved oppstarten kunne du der finne 46 forskjellige videoer produsert av i hovedsak faglige organisasjoner. NRK-serien "Norge slår gnister" var det også mulig å se. Nå lenkes det nesten daglig til nye innslag. Fra korte nyhetsmeldinger og reportasjer til større informative produksjoner.

Canadian Auto Workers er blant pionerene og produserer regelmessige nyhetsprogram. Og de aller fleste produksjonene er canadiske eller amerikanske. Vi kjenner alle den kraften som ligger i fjernsynsmediet. Og en video-reportasje fra streikende på den canadiske prærrien gir deg et helt annet innblikk i dramatikken og engasjementet, enn tekst og foto.

Det legges vekt på enkle tekniske løsninger som gjør det mulig for alle med en oppegående PC å se innslagene.

Det skal bli spennende å følge utviklingen!

sym

www.labourstart.tv

Har du glemt?

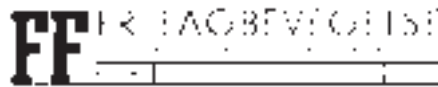

Foto: Camera Press, Scanpix

HVA SÅ? For ett år siden kom det tre uavhengige internasjonale rapporter som dokumenterte hvor dramatisk situasjon er for mange barn, «150 barn dør i løpet av den tida du bruker på å lese denne artikkelen», hadde Dagbladet som tittel på omtalen av UNICEFs rapport «Progress for children». Her kom det blant annet fram at 10 000 barn dør hver dag fordi vannet de drikker ikke er rent. Tallet er neppe mye endret i dag. Barnet på bildet er en underernært flyktinggutt fra Sudan, i en leir i Tchad, seinhøsten 2004.

sym

50 & 25 år siden

Hjemmearbeid

«Det egentlige industrielle hjemmearbeid, tilvirkning av bekledningsgjenstander og sømartikler av alle slag, viser omtrent samme omfang som tidligere, men det er en tendens til å sette ut også annet arbeid, f. eks. arbeid med plasticartikler eller visse kjemiske produkter, til utførelse i hjemmene. (...) I en del tilfeller kan arbeidet være helseskadelig, og arbeidstilsynet skrider da inn»

Fri Fagbevegelse nr. 12/1955

Aviser og forsvar

«Landsstyret i Grafisk Forbund har i en uttalelse gått inn for økt pressestøtte til avisene. I uttalelsen blir det pekt på at det er like viktig med en differensiert dagspresse som å bygge ut forsvaret, og det er like viktig å opprettholde grafiske arbeidsplasser som hvilke som helst andre arbeidsplasser.»

Fri Fagbevegelse nr. 19/1980

Velferd og rettferdig fordeling

Med vårt forslag til statsbudsjett har vi tatt de første viktige stegene mot et mer solidarisk samfunn. Vi har prioritert velferd og mer rettferdig fordeling, skriver **finansminister Kristin Halvorsen (SV)**.

FOTO: SMK

Jeg synes vi har brukt den første måneden godt. Etter å ha arvet et budsjett fra den Høyredominerte Bondevik-regjeringen, har vi flyttet på 8,1 milliarder kroner, vi har en langt mer sosial profil på skatteopplegget vårt og vi øker skatte- og avgiftsinntektene for å styrke velferdsordningene og det offentlige tjenestetilbudet.

Det folk flest vil merke neste år er den kraftige veksten i kommunenes inntekter. Kommuner landet rundt får neste år 5,7 milliarder kroner mer til å bedre det lokale velferdstilbudet. Dette er penger som med lokal fornuft og forstand vil bli brukt der behovene er størst, enten det er bedre skoletilbud eller styrket eldreomsorg.

Etter at vi la fram statsbudsjettet har enkelte prøvd å skape et inntrykk av at de som tjener mest får store skatteletter. Det er feil. Sannheten er at flertallsregjeringen fjerner muligheten for å slippe unna med lav skatt på kapitalinntekter. Vi skjerper utbytteskatten og vi øker formueskatten. Vi er i ferd med å tette det gapet i skattesystemet, som har gjort at de som har hatt mest har betalt minst skatt.

Det er bred enighet om at en slik reform, hvor vi først og fremst øker skatten på kapital, også krever at vi reduserer noe på de

høyeste marginalsattene på lønn. Gjør vi ikke det, vil det fremdeles være lukrativt å tilpasse seg slik at lønn framstår som kapitalinntekt.

Slik vil skattetilpasningen fortsette, og tilliten til skattesystemet undergraves. Men denne regjeringen har valgt en langt mer forsiktig lettelse i toppskatten enn det som Bondevik-regjeringen foreslo. Derfor har vi reversert om lag 2,3 milliarder kroner i skattelette for de som betaler toppskatt.

Enkelte medier har grepet fatt i denne isolerte effekten på toppskatt og regnet seg fram til at enkelte høytlønnte har fått store skatteletter. Men disse enkeltkeksplene gir et feilaktig bilde. Vi vet for eksempel at for de som har over 1 million i inntekt utgjør aksjeinntekt i gjennomsnitt nesten halvparten av inntekten. De med så høye inntekter hadde dessuten i gjennomsnitt vel 6 millioner kroner i bruttoformue i følge 2003-tall. Derfor har vi stanset den forrige regjeringens forslag om å fjerne formueskatten, men tvert om skjerpet regelverket her.

Mer interessant enn å se hvordan vårt opplegg slår ut for de få som har veldig høy lønnsinntekt, er det derfor å se hvordan det virker for alle de som har høy inntekt totalt. Når vi tar hensyn til det faktum at de aller fleste høytlønnede

har store deler av inntekten sin fra kapital, og da først og fremst fra aksjeutbytte, blir fordelingseffekten synlig:

En med 200 000 i total inntekt får 500 kroner i skattelette

En med 500 000 i total inntekt får 900 kroner i skattelette.

En med 2 000 000 i total inntekt får 34 700 i skatteskjerpelse

En med 5 000 000 i total inntekt får 251 900 i skatteskjerpelse.

Vi har lagt om minstebrødraget slik at de med lavere inntekter vil få en større andel av lettelsene enn med Bondevik-regjeringens forslag. Men for de med lave inntekter er det heller ikke skatteletter som betyr mest. For disse vil bedre velferdstilbud, blant annet som følge av den store satsingen på kommunene og barnehagene, bety langt mer.

Ved blant annet å vri skattesystemet i en mer rettferdig retning, har vi økt skatteinntektene med om lag 3 milliarder kroner sammenlignet med skatte- og avgiftsnivået i 2005. Det gir rom for å styrke våre felles velferdsordninger.

Med dette innfrir vi vårt løfte fra valgkampen om en ny kurs for den økonomiske politikken, der vi prioriterer fellesskapet framfor skatteletter.

På reise

– Jeg har alltid hatt en viss angst for å reise, men enda mer for å bli en ikke-reisende, røper hovedpersonen, den norske skribenten Isolde, innledningsvis i Elisabeth Eide sin siste bok – «Å finne deg igjen».

Det er en roman om rotløse mennesker, på søken etter kjærlighet og noe annet udefinert; kanskje ro.

Isolde er på vei til den algeriske byen Aïn Sefra og Isabelle Eberhardts hundre år gamle grav. Iso har lagt ut på reisen for å skrive bok om Eberhardt og hennes fascinerende, turbulente og korte liv (1877-1904). I romanen veksler Elisabeth Eide mellom livet til Eberhardt og hovedhistorien rundt Isoldes kjærlighet til hjelpearbeideren Benoit, som hun oppsøker og blir hos.

Selv om rammene rundt forholdet er dramatiske, de må til slutt flykte for å overleve, ble jeg aldri virkelig engasjert i denne bærende delen av boka. Isolde framstår som en litt uinteressant og grå kopi av Eberhardt – den kvinnen som levde sökende, brutalt, intenst og mer som mann enn kvinne. Om henne kunne jeg lest mye mer.

sym

Elisabeth Eide
Å finne deg igjen
Gyldendal

ØKONOMISK STØTTE TIL KULTURTILTAK

LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg tildeler støtte til kulturtiltak.

Søknad kan fremmes av LOs og fagforbundenes og AOFs lokale og regionale organisasjoner (Lokalorganisasjoner, fagforeninger, klubber og lignende).

Støtte kan gis til prosjekter, til etablering av tiltak, men ikke til ordinær drift.

Støtte kan gis til følgende typer tiltak:

1. Prioriterte tiltak utpekt av Kulturutvalget for å fremme viktige kulturpolitiske prioriteringer i gjeldende år i forhold til LOs prinsipielle handlingsprogram.

Her er det videre rammer og større «LO-del» enn i forhold til pkt. 2

Som prioriterte tiltak i 2006 har Kulturutvalget utpekt:

«Kulturtiltak som med sin form og idè bidrar til å synliggjøre LO som en engasjert samarbeidspartner».

Søknadsfrist for prioriterte tiltak er satt til 13. januar 2006.

2. Løpende kulturtiltak hvor økonomisk støtte er mindre enn i pkt. 1, og hvor kravet til egeninnsats er større.

- Maksimalt stønadsbeløp er kr 25 000,- (kan avvikes i spesielle tilfeller)
- Maksimal LO-del: 50 prosent av kostnadene

Denne type støtte kan søkes fortløpende, men tildeling vil ikke skje før etter at støtte til de prioriterte tiltakene er gitt.

Søknad skal fremmes på eget søknadsskjema som kan fås ved henvendelse til LO, fagforbundene, LOs distriktskontorer og AOFs avdelingskontorer.

Kraftsosialismen er vårt industrielle

Inger Lise Husøy har null kompetanse om norsk kraftforedlingsindustri, fastslår Jan B.M. Strømme.

I LO Aktuelt nr. 17/2005 var det en artikkel med overskriften Kraftsosialismen må vrakes. Bakgrunnen for denne konklusjon er at tidligere stortingsrepresentant (Ap 1997-2001) Inger Lise Husøy har intervjuet tillitsvalgte i Oslo om deres forhold til bærekraftig utvikling. Intervjuene er et ledd i en mastergradstu-

die om norsk og kinesisk fagbevegelse. I tillegg til de foretatte intervjuer har Husøy også lest LOs handlingsprogram. Disse «imponerende» intervjuer er utført blant tillitsvalgte i Oslo, som er de som er lengst borte fra norsk kraftindustri på fastlandet og på kontinentalsokkelen. Sammen med en periode på Stortinget, hvor engasjementet for norsk industri er uregistrerbart, mener Husøy slik å ha «tilegnet» seg spesialkompetanse til å erklære den energiforedlende industrien sammen med kraftsosialismen, for over og ut for norsk fagbevegelse. Begrunnelsen skal være at den ikke er bære-

kraftig. Verdens beste bærekraftige energiforedlende industri til havs og på land befinner seg, til opplysning for Husøy, i Norge.

Norsk fagbevegelse er vokst ut fra industrialiseringen i forrige århundre. Fundamentet var norsk energi og kraftsosialisme! Norsk kraftkompetanse har hjulpet og hjelper fortsatt u-land med deres kraftforsyning. Vår enorme energiekspport er i dag redningen for store befolkningsgrupper, som ikke har tilgang på egen energi. Og så kommer det en person som har null kunnskap om norsk kraftforedlende industri og skal belære industriarbeidere i disse bransjer. Ut med

Arbeidersanger nok en gang

Jeg kan nok være enig i utsagnet: Folk er folk og folk er forskjellige! (som Terje Havrøy hevder i LO-Aktuelt nr. 17-2005) - men det var nå slettes ikke det som var mitt hovedanliggende i min noe hardhendte behandling av LOs CD-prosjekt: Den Røde Gitar.

Med fare for å gjenta meg selv tror jeg nesten det er nødvendig å presisere at det jeg spesielt etterlyser i min anmeldelse av CD-platen er hvilke utvalgskriterier som ligger til grunn for at akkurat disse sangene ble valgt. Og er det riktig å kalle alt dette for arbeidersanger? Når prosjektet tar mål av seg å presentere arbeidersangene våre i nye tolkninger, så mener jeg altså at begrepet arbeidersanger er noe misbrukt - og i beste fall temmelig utvannet - her. Det er nemlig slik at vi må skille mellom begrepet arbeidersanger og begrepet sangen i arbeiderbevegelsen.

Arbeidersanger er - som jeg tidligere har påstått - sanger tuftet på en ideologisk grunn tanke og denne grunn tanken er sosia-

lismen. Det er sanger som klart og tydelig hører hjemme i det som tradisjonelt har vært vanlig å oppfatte som arbeiderklassen. Og arbeidersangeren er en kampsang!

Begrepet Sangen i arbeiderbevegelsen inkluderer sanger fra et mye videre spekter. Her fremføres sanger som ikke nødvendigvis er arbeidersanger. Her er det sanger hentet fra alle samfunnsjikt. Og det kan være vel og bra. Problemet oppstår når arbeiderbevegelsen kaller også disse sangene for sine egne. Det er bare ikke lov. Det er flott at arbeiderbevegelsen synger, det er vakkert at de holder denne tradisjonen ved like - men arbeiderbevegelsen kan ikke ta hevd på alle sanger bare fordi de er blitt brukt der arbeiderbevegelsen samles.

Når sanger som Din tanke er fri, Til ungdommen, Jørgen Hattemaker etc. blir presentert på en plate under betegnelsen arbeidersanger, så er dette hva jeg kaller en tilsnikelse. Da får man heller kalle platen for noe annet.

Trond Henriksen

fundament

norsk petroleumsindustri og kraftforedlende industri! De nye arbeidsplassene skal være innen HMS, inkluderende arbeidsliv og solidaritetsarbeid, mener Husøy. Hvor mye vrøvl skal en egentlig bli utsatt for fra forskjellige selvoppnevnte anti-industri-spesialister. Husøy kan øyensynlig ikke et dugg om verken industri eller bærekraftig industrivirksomhet. Det borger for en mastergrad av tvilsom nytteverdi. Det er imidlertid ikke noe nytt at fanatiske teoretikere mener at miljøsynsing er bedre enn realkunnskap. Det forbausende er at lavmålet visstnok stadig kan bli lavere!

Jan B.M. Strømme

ytringer

Vi mottar gjerne leserinnlegg, men skriv kort, helst under 3000 tegn inkludert mellomrom. Lange innlegg vil bli redigert. Send innlegget til: **LO-Aktuelt, Postboks 231 Sentrum, 0103 Oslo**, bruk e-postadressen **red.lo-aktuelt@lo-media.no** eller faks **23 06 11 11**.

Avviksbehandling

Endelig har vi fått de ansatte til å skrive meldinger om feil og mangler, såkalte avviksmeldinger. Det siste halve året har det strømmet inn meldinger (jeg har en mistanke om at skrapeloddet til alle meldere har en viss betydning). Utfordringen vår er å håndtere alle meldingene. Skal alle avvik behandles like seriøst og må vi ha tiltak knyttet til alle? Her er alt fra gjentatte bagateller til relativt store saker.

Først: gratulerer! Jeg synes ikke det er noe å skjemme seg over at dere bruker lokkemidler i en kampanjeperiode. Etter innkjøringen vil forhåpentligvis de ansatte se at meldesystemet gir gevinst, og det går av seg selv. Utgiften på et skrapelodd er da også forsvinnende liten i forhold til kostnaden ved å behandle selve meldingen.

Jeg tror at det kan være lurt å være god i sorteringsfasen; merke seg hvilke avvik som gjentar seg, både med hensyn til aktivitet og tidspunkt. Derneft få fram de enkelt-situasjonene som er av en viss betydning. Ut fra en slik vurdering kan dere kanskje få skilt mellom kulturspørsmål og enkelttilfeller.

La meg prøve å forklare. Det blir i en bedrift rapportert inn flere tilfeller av manglende bruk av personlig verneutstyr, verktøy blir lagt på feil plass og vannkranene renner unødvendig.

Samtidig hadde bedriften ett tilfelle hvor misforståelse kombinert med manglende sikring påførte dem store kostnader (men heldigvis ikke personskade).

Det første er opplagte avvik, og i verste fall kilde til oppsigelsessak. Men i slike tilfeller behandler man det helst som et ledelses- eller kulturproblem; bedriften har ikke et forpliktende arbeidsmiljø hvor alle forholder seg til gitte regler. I det andre tilfellet kan tiltakene være veldig synlige; bedre opplæring av vedkommende arbeidstaker, fysiske sikringstiltak og gjennomgang av rutine.

Poenget mitt er at alle avvik skal tas på alvor, men ikke alle avvik krever fysiske tiltak. Ofte snakker vi om såkalt "støy" i organisasjonen, altså saker som må håndteres som ledelse og kultur, og ikke som fysiske lover.

Arne Bernhardsen

veileder og redaktør i Gykdendal Arbeidsliv arberha@online.no

I denne spalten kan du stille generelle arbeidsmiljøspørsmål og spørsmål om lov- og avtaleverket knyttet til vernearbeid. Spørsmålene sendes: red.lo-aktuelt@lo-media.no

2005 LOs KULTURPRIS

Kulturprisen tildeles personer, grupper, organisasjoner eller institusjoner som arbeider for å fremme arbeiderbevegelsens kultur.

Prisen skal være en anerkjennelse for det verdifulle arbeidet som nedlegges for å skape kunnskap om og innsikt i den lokale arbeiderbevegelsens betydning. Med kulturbegrepet i denne sammenheng, menes også idretts- og fritidsaktiviteter.

1. Kulturprisen er på **kr 25 000,-** og den deles ut årlig.
2. Alle LOs og forbundenes organer kan fremme forslag på kandidater til prisen.
3. Forslagene behandles av en jury som er sammensatt på følgende måte: En representant fra LO, en representant fra AOF og en representant fra LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg. Utvalgets sekretær er sekretær for juryen.

Juryen oppnevnes årlig av LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg.

Juryen innstiller overfor Kultur- og fritidspolitisk utvalg som har forslagsrett overfor LOs administrasjon.

4. LOs sekretariat tildeler Kulturprisen og den utdeles i forbindelse med møte i LOs representantskap.

Forslag på kandidater sendes Landsorganisasjonen i Norge, Samfunnspolitisk avdeling v/Ann-Elise Øynes innen 25. februar 2006

Fremskrittspartiets hemmelighet

Hva er virkelig Frps verdigrunnlag og hvordan kan de vinne likestillingsdebatter mot SV, spør rådgiver i Fagforbundet, Hans Jacob Jacobsen.

Leder av Fremskrittpartiet, Carl I. Hagen, ble i høst valgt til visepresident i Stortinget. Selv om Frp og Hagen er fagbevegelsens farligste motstandere, og jeg har liten sans for hans politikk, må vi imponeres. Hagen har hatt en stayer-vilje og energi, som har ført Frp fra et mini-parti på noen få prosent til en oppslutning på 13 prosent i 1989, 14, 6 prosent i 2001 og til 22.1 prosent i år/ 2005.

Ved årets stortingsvalg fikk Frp mer enn 582 000 stemmer. Det er nesten like mye - de manglet 20 000 stemmer - som Høyre og SV til sammen!

Vi kan ikke oss over dette faktum. Men fagbevegelsen må analysere Frp. Vi må finne ut hvorfor de får så høy oppslutning, slutte å fordømme dem kun på moralsk grunnlag. Det hjelper ikke.

Det første vi vi bør finne ut er; Hva er deres verdigrunnlag?

I innledningen til Frps prinsipp og handlingsprogram skriver Hagen at målsettingen er: «å gjøre hverdagen enklere for folk flest». I programmet heter det: «Fremskrittspartiets hovedmål er en sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep».

Er dette folks hovedproblem? Er dette det viktigste vi kan bruke politisk krefter på?

Vi i Fagforbundet bygger vår virksomhet på frihet, likhet og solidaritet. Vi arbeider for å videreutvikle og trygge velferdsstaten. Dette gir individet frihet og trygghet. Frihet er i denne sammenheng ikke bare spørsmål

om fravær av tvang, men også et spørsmål om muligheter og rettigheter for den enkelte. Likeverd er et gjennomgående prinsipp for Fagforbundet, uavhengig av etnisk eller kulturell bakgrunn, seksuell legning, religion eller livssyn. Det samme er internasjonal forståelse, solidaritet og flerkulturell integrering. Arbeid mot rasisme og diskriminering er en prioritert oppgave. Gjennom omtanke, samhold og solidaritet vil Fagforbundet styrke medlemmene i arbeidet med å bedre deres lønns- og arbeidsvilkår, og i å trygge arbeidsplassene.

Dette er fullstendig fraværende hos Frp. De er også opptatt av frihet, men likhet og brorskap er fremmedord, for dem.

Vi ønsker å videreutvikle samfunnets demokratiske tradisjoner, gjennom direkte og folkevalgte organer. Det er viktig å finne balansen mellom det lokale selvstyre og behovet for en felles, nasjonal politikk på sentrale områder.

Vi mener arbeid er en grunnleggende menneskerett og et viktig grunnlag for den enkeltes velferd, frihet og muligheter til utfoldelse. Arbeid for alle sikres gjennom et inkluderende arbeidsliv. Alle skal ha rett til heltid og mulighet for deltid.

Frp sier også at de er opptatt av arbeid. Men de er opptatt av «arbeidsmoralen og effektiviteten» Vi i Fagforbundet mener at vi må skape rettferdige lønns- og arbeidsvilkår.

Individuelle rettigheter vernes og styrkes best gjennom kollektive, sentrale tariffavtaler. Dette vil ikke Frp ha. De vil at enkeltindividene skal forhandle med sin arbeidsgiver. Alle som har noen innsikt om dette vil si:

Dette er galskap. Dette vil bety at enkeltmenneskene vil bli overkjørt.

Opparbeidede og framforhandlede rettigheter er basis for fagbe-

vegelsens arbeid. De mest grunnleggende av disse rettighetene er organisasjonsretten, forhandlingsretten og streikerretten. Samarbeid og allianser med politiske partier og ulike organisasjoner sikrer at disse rettighetene bevares og styrkes. Alle som har fulgt norsk politikk vet at Frp har liten sans for internasjonal solidaritet.

Vi mener at et solidarisk samfunn, nasjonalt og internasjonalt, hindrer undertrykking, utbytting og nød. Samarbeid på tvers av landegrensene er en forutsetning for at faglige rettigheter gjøres gjeldende for arbeidstakere i alle land.

Fagforbundet har satt i gang et prosjekt som skal gi offentlige tjenester med god kvalitet. I tre norske kommuner, Sørum, Porsgrunn og Steinkjer har vi skapt bedre offentlige tjenester.

Vi mener at offentlig sektor er bærebjelken i velferdsstaten, og velferdsordningene skal eies, finansieres og drives av det offentlige. Trygge, godt kvalifiserte og motiverte offentlig ansatte gir de beste tjenestene. De kjenner behovene og mottakerne av tjenestene best, og har kompetansen. Dette gir det beste grunnlaget for rettferdig fordeling. Privatisering, konkurranseutsetting og utskilling av offentlige tjenester bygger ned velferdsstaten, og er ikke løsningen på framtidens utfordringer.

Forleden dag overhørte jeg en debatt blant SV-ere. Den ene sa:

«Disse klesplaggene har ingenting med religion å gjøre ifølge flere muslimske talsmenn selv. Det har med kultur å gjøre. En kvinneundertrykkende, udemokratisk og middelaldersk kultur, som er kuriøs, men ikke noe et liberalt sosialistisk parti bør støtte opp under.

Dette vil vi ikke ha i norske skoler, eller i arbeidslivet. Statens oppgave er også å beskytte friheten for individene ut fra de verdier som staten legger til grunn for sin

eksistens.» (...) og så kommer det: «Å overlate til den enkelte skole å avgjøre slike spørsmål, slik bl.a. SVs Heikki Holmås hevder på TV, blir for enkelt. Igjen framstår Frp i TV som frihetens beskyttere og faktisk tar de innersvingen på SV på et likestillingsspørsmål.»

Hvem hadde tenkt dette for bare noen få år siden?

Dette Frps hemmelighet. De har surfet på vår manglende oppmerksomhet. Vi har glemt at selv blind høne kan finne korn.

Hans Jacob Jacobsen

Sykehusreform

Da Jens Stoltenberg nylig stanset nedbyggingen av sykehuset i Kristiansund, markerte han samtidig at dagens styring av sykehusene ikke er liv laga. Det fortjener han stor honnør for, mener Are Saastad, leder i Gaustadklubben.

Mange har spådd at en ny regjering ikke vil medføre noen endring i Arbeiderpartiets forhold til sykehusreformen. Dette underverderer prosessen fra den forrige Ap-regjeringens fall og fram til i dag. For om motstanden mot sykehusreformen var sterk i 2001, minsket den ikke nevneverdig da sykehusene ble omgjort til selskaper. Folkebevegelsen for lokalsykehus har hatt stor betydning, med sine massive protester mot sykehusnedleggelse landet rundt.

Kommune og stat må si nei til sosial dumping

Sosial dumping handler på mange måter om våre holdninger, skriver SVs Ivar Johansen.

Vi vil ha et velfungerende og sunt arbeidsliv der folk ikke blir utnyttet fordi de er født i land der arbeidsledigheten er høyere, og arbeidsstandarden lavere,

enn i Norge.

Vi vil ha et samfunn der alle bidrar. Der næringslivet og de som arbeider betaler skatt og der det blir nok penger til skoler og helse

og det som skal til av fellesskapsløsninger.

Vi vil ha seriøs konkurranse mellom seriøse aktører. Dersom vi ikke slår sterkere til mot arbeidsgi-

vere som forsøker å drive med lavere lønnsnivå og arbeidsstandarder gir vi disse et konkurransefortrinn framfor de arbeidsgivere som driver ordentlig. Det er ikke sunn konkurranse.

Arbeidsmarkedet er et av de samfunnsområdene der det er tydeligst at det finnes interessekamp og motstridende interesser. Mellom på den ene siden arbeidsgiverne og høyresiden i politikken som ofte vil ha jobben gjort billigst mulig slik at det bli mest mulig penger igjen i overskudd, og på den andre siden de ansatte som vil ha betalt for innsatsen for å ha råd til å forsørge seg sjøl .

SV vil selvsagt vise solidaritet. SV er for at arbeidere fra de ti nye medlemslandene i EU skal få komme til Norge for å arbeide. SVs innvandringspolitikk er åpen og inkluderende. Men vi tror ikke vi får vellykket sameksistens ved å la markedet rå fritt.

Men ingen er tjent med at arbeidsgiverne bruker denne situasjonen til å svekke de lønns- og arbeidsvilkår som er forhandlet fram av fagbevegelsen i hundre år. I stedet for å la den sterkeste rett råde må vi ha et system som bedre ivaretar ordinære rettigheter. Vi vil ikke ha nedbygging av kontrollsystemer. Vi vil ha opprusting og samordning.

Sosial dumping henger ofte sammen med brudd på arbeidsmiljøloven og

forsøk på skattesnyteri blant annet ved hjelp av «svart» arbeid. Den samordnede innsats kemnerkontoret og andre offentlige instanser har gjort mot utelivsbransjen, byggebransjen og taxibransjen viser at er det mye snusk. Både arbeidstakere, seriøse arbeidsgivere og offentlige myndigheter må samarbeide for å få slutt på sosial dumping.

På mange måter handler dette om våre holdninger:

Skal noen gjøre de jobbene nordmenn ikke vil ha til lusedønner?

Er det OK at jeg selv eller naboen bruker svart arbeidskraft til å pusse opp huset?

Selvsagt ikke. Dette er å stjele fra fellesskapet. Dette er å undergrave fellesskapsløsninger, som er helt grunnleggende forutsetninger for et velferdssamfunn. Det er viktig at vi organiserer storsamfunnet slik at vi ikke undergraver de seriøse arbeidsgivere – som er i stort flertall - ved å gi konkurransefortrinn til de som driver med sosial dumping eller svart arbeid.

Derfor er det viktige at offentlig sektor, både på kommunalt og statlig nivå, har tydelige anbudsregler om at firmaer som utfører arbeid for det offentlige ikke kan tilby sine ansatte lønns- og arbeidsvilkår som er dårligere enn norsk tariffavtale for samme bransje.

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

men for fall

Det samme har Fagforbundet, som i fire år har holdt kampen for folkevalgt styring oppe på sentralt og lokalt nivå.

Men også Arbeiderpartiets politikere har lenge innsett at sykehusreformen de satte slik lit til har ført med seg en rekke ubehagelige sideeffekter. Disse har lite med det opprinnelige ønsket om å samle sykehuseierskapet på statens hender å gjøre. Det avgjørende er ikke om det er staten, fylkeskommunene eller de nye regionene som eier sykehusene. Det avgjørende er at spesialisthelsetjenesten styres slik at den tjener befolkningens behov. I dag forhindres dette av at sykehusene er drevet som aksjeselskaper. Markedets lover fungerer rett og slett dårlig for sykehus. Blind økonomistyring og lukkede styrever er heller ikke den beste måten å styre helsetjenester på.

På samme måte er det å innsette politikere i foretaksstyrene bare en halvveis løsning. Tidligere helseminister Gabrielsen skjønnte hvor ufarlig dette er, ved at han faktisk fikk innsatt en rekke tidligere og nåværende politikere i de regionale styrene. Men også disse må forholde seg til foretakenes spilleregler, og kan ikke forandre styrenes karakter. Det kan bare en folkevalgt styring av helsetjenesten på nasjonalt nivå gjøre, med grunnlag i nasjonalforsamlingen.

Det er i et slikt lys Stoltenbergs effektive avlaving av foretaksledelsen i Helse Nordmøre og Romsdal sine planer må ses. Planene gikk ut på å flytte føde- og akuttfunksjonene fra sykehuset i Kristiansund til Molde, og ville langt på vei rasere lokalsykehuset i Kristiansund. Når Stoltenberg samtidig sa klart fra at det også vil bli grepet inn dersom lokalsykehus foreslås nedlagt andre steder, visste han selvfølgelig at dette skaper stor uro i alle landets regionale foretak. Det er ikke så rart.

I realiteten setter utspillet til side de grunnleggende spillereglene for sykehusreformen. Reformen ga de profesjonelle styrene fullmakt til å foreta omfattende omlegginger av sykehusstilbudene uten «innblanding» fra politiske myndigheter. At Stoltenberg likevel valgte å blande seg inn, samme uka som regjeringsforhandlingene på Soria Moria startet, var derfor et signal om en grunnleggende endring i politikken.

Arbeiderpartiet har hittil av ulike årsaker ikke kunnet innrømme at sykehusreformen har ført oss i gal retning. En ny rødgrønn samlingsregjering åpner en slik mulighet. Jens Stoltenberg fortjener honnør for å ha grepet muligheten.

Are Saastad

Ivar Johansen

Utfordringer for en fargeblind fagbevegelse

Etniske minoriteter er svakt representert i fagbevegelsens organer. Samtidig har ikke-vestlige innvandrere høyere arbeidsledighet, mer usikker tilknytning til arbeidslivet og mindre attraktive jobber enn etnisk norske. Fagbevegelsen har dermed en stor utfordring både i forhold til å styrke innvandreres posisjon på arbeidsmarkedet og å inkludere innvandrere og deres interesser i organisasjonene, skriver **Monica Lund**, forsker ved Fafo.

ARKIVFOTO

Det er mange måter å tilnærme seg disse utfordringene på. Vi kan tenke oss en skala som strekker seg fra en «fargeblind tilnærming» der like muligheter følger av at alle behandles formelt likt på den ene ytterkanten, og positiv forskjellsbehandling i form av for eksempel radikal kvotering på den andre. Per i dag befinner norske LO-forbund seg langt ut på den fargeblinde ytterfløyen av denne skalaen. Med få unntak er holdningen i de fem forbundene vi har intervjuet at det mest rettferdige er å behandle alle likt uansett hva slags bakgrunn de måtte ha. Det viser en fersk Fafo-rapport (Lund og Friberg 2005).

Det virker jo umiddelbart fornuftig. Problemet er at situasjonen for innvandrere i arbeidslivet ofte er så vanskelig at formell likebehandling ikke fører til like muligheter. For eksempel skjer rekruttering til både arbeidsliv og fagbevegelse i stor grad gjennom nettverk – som innvandrere i liten grad er del av. For å sikre likebehandling av alle medlemsgrupper, uavhengig av

etnisk bakgrunn, kan det derfor argumenteres for at fagbevegelsen bør arbeide mer målrettet i forhold til å nå innvandrerguppene spesielt. Dette kan forandre bruk av visse særtiltak for utvalgte grupper. Fagbevegelsen står i denne forbindelse ovenfor flere viktige utfordringer:

Det er mye gode holdninger og integreringsvilje innad i den norske fagbevegelsen. LO sentralt har for eksempel gjort det klart at inkludering av innvandrere er en viktig og prioritert oppgave for fremtiden, og at enkelte særordninger for innvandrere vil være påkrevd for å nå dette målet. Fafos undersøkelse avdekket imidlertid at den sentrale politikken i liten grad omsettes til praksis nedover i systemet. Vi ser en tendens til at forbundene tolker manglende initiativ fra lokalplanet som et signal om at det ikke er behov for innsats på forbunds nivå. Samtidig fremholdes manglende føringer fra sentralt hold som årsak til at det ikke gjøres noe på lokalt nivå.

Dermed pulveriseres ansvaret for integreringsarbeidet, og få tiltak blir iverksatt. Mye taler derfor for at budskapet bør gjøres klarere både fra sentralt hold og på forbunds nivå. Kommunikasjonen mellom de ulike nivåene i LO kan klart bli bedre, slik at ansvarsdelingen blir klarere.

Etniske minoriteter i Norge kommer fra en rekke ulike land, og har svært ulik kunnskap om og erfaring med fagforeninger. En første forutsetning for å rekruttere innvandrere til fagbevegelsen er at det formidles forståelig informasjon om fagbevegelsens rolle og betydning i Norge. I tillegg bør fagbevegelsen sørge for at sentrale deler av arbeidsmiljøloven og HMS reglement blir oversatt til ulike språk. LO-forbundene og de lokale fagforeningene/klubbene har som hovedregel ingen spesielle strategier for å rekruttere innvandrere som medlemmer eller tillitsvalgte. Informasjon og rekrutteringsmaterieell oversettes i liten grad til ulike språk. For-

bunds nivået tar dessuten jevnt over lite initiativ til å igangsette opplæringstiltak for innvandrere. Når det gjelder å forhandle fram arbeidsgiverfinansierte tilbud for minoritetene virker det imidlertid som fagbevegelsen har gjort en bedre jobb: I virksomheter med høy organisasjonsgrad forekommer tilbud om virksomhetsintern norskopplæring oftere enn der organisasjonsgraden er lav, og det gis oftere kurs til innvandrere om grunnleggende regler i norsk arbeidsliv (Djuve 2005). Slike kunnskaper er av sentral betydning for å sikre alle et faglig vern på arbeidsplassen.

At innvandrere er underrepresentert blant tillitsvalgte og i sentrale beslutningsfora oppleves av flere forbundsansatte som en utfordring, men anses i liten grad for å være et problem. Ingen av de fem forbundene har heller noen klar policy i forhold til å få til en representativ sammensetning av medlemmer og tillitsvalgte. Dette er problematisk av flere årsaker;

UNNTAK: Sathi Sivarajah er fagforeningsleder for de kommunalt ansatte i Bjerke bydel i Oslo. ILLUSTRASJONSFOTO: SISSELM. RASMUSSEN

For det første er det udemokratisk at noen grupper er dramatisk underrepresentert. Slik underrepresentasjon kan gjøre det vanskelig for LO å representere medlemmenes interesser på en best mulig måte. Dessuten vil det kunne gjøre det enda vanskeligere å rekruttere innvandrere fordi de mangler synlige rollemodeller sentralt plassert i fagbevegelsen. For å bøte på dette bør LO sentralt og forbundene se nærmere på hvordan nominasjonen av kandidater til kongressen og forbundenes landsmøter foregår. Bruk av reserverte plasser for innvandrere og kvotering som metode for å sikre innvandrerepresentasjon i ulike beslutningsfora er utbredt i Storbritannia, men møter fremdeles stor skepsis i Norge. Kanskje bør LO vurdere disse tiltakene på nytt, for å få satt fart i arbeidet med å sikre en rimelig representasjon av alle grupper.

Ingen av LO-forbundene har noen gang tatt en diskriminerings-sak til rettsapparatet, og så godt

som ingen av de intervjuede i denne undersøkelsen mente at de hadde hatt å gjøre med en sak som dreide seg om etnisk diskriminering. Dette til tross for at forskning gang på gang har dokumentert at etnisk diskriminering er et betydelig problem i arbeidslivet. En årsak kan være at saksbehandlerne mangler nødvendig kompetanse på dette feltet og derfor lettere tyr til tryggere og mer kjente definisjoner og begreper enn «diskriminering». Opplæring av de ansatte i fagbevegelsen kan derfor bidra til at saksbehandlerne gjenkjenner en diskriminerings-sak når den havner på bordet, og at saken får en profesjonell behandling. En annen grunn kan være at terskelen for å melde fra om etnisk diskriminering er for høy. For å senke denne kan det være en ide å opprette et sentralisert mottaksapparat for diskriminerings-saker hvor en eller flere personer med den nødvendige kompetansen vurderer en sak og deretter henviser videre til rette saksbehandler eller annen instans.

Per i dag fremstår fagbevegelsens innsats overfor innvandrere som fragmenterte og sporadiske løsninger. For å samordne den innsatsen som skjer på tvers av ulike forbund vil en mulighet være å opprette et koordinerende organ med spesialkompetanse på integrering og mangfoldsproblematikk. Dette organet kan ta form av et ressurscenter for innvandrere i fagbevegelsen, eller en kompetanseseperson på innvandrerspørsmål. Organet kunne bistå forbundene og lokale klubber med generell informasjon om mangfoldsarbeid, og med å håndtere konkrete saker der det er mistanke om etnisk diskriminering. Ikke minst vil det være behov for juridisk kompetanse knyttet til en slik funksjon. Senteret eller personen kan registrere behov og registrere saker som handler om etnisk diskriminering, sikre større likhet mellom forbundene hva gjelder informasjon om ulike tiltak, og hjelp og støtte til å implementere tiltakene.

En forutsetning for at LO skal nå målet om å inkludere innvandrerne i større grad er at satsingen og prioriteringene forankres på politisk høyt nivå. Der er engasjementet åpenbart tilstede, noe som blant annet har manifestert seg i rapporten som denne kronikken bygger på. Kunsten er å spre engasjementet og tiltakene nedover i hele LO-systemet. Gjennomføring av nødvendige tiltak forutsetter dessuten mer personell med nødvendig kompetanse. Dette krever økonomiske ressurser. Helt avslutningsvis bør det understrekes at det å gi innvandrerne større plass i fagbevegelsen ikke handler om å utvide kongressen eller landsmøter med flere seter. Det handler om å endre sammensetningen internt i ulike beslutningsfora, noe som krever at dyktige og kompetente etniske nordmenn viker plassen for dyktige og kompetente kandidater med etnisk minoritetsbakgrunn. Er LO klar for å integrere?

En spade er en spade

Jeg skal ærlig innrømme at jeg er bitt av lopper. Det er simpelthen noe av det morsomste jeg vet. Å samle på lopper, gjøre fine funn på et marked en vakker høstlørdag. Kan man ha det bedre? Sist det skjedde, gjorde jeg et eksepsjonelt godt loppefunn til fem kroner. Det var i det nærmeste ubrukt, et hendig lite hageredskap av merket Gardenia i glørete farger og med en lengde på om lag 20 cm. En veldig nyttig ting å ha på hytta, tenkte jeg og slo til. Kort etterpå kjøpte jeg blomsterløk som skulle plantes med ovennevnte redskap.

Dagen opprinner da vi endelig har noen dager høstferie og skal ta flyet til vårt hytteparadis. Loppefunnet er godt nedpakket i ryggsekken som er min eneste bagasje på turen. Min mann passerer sikkerhetskontrollen på Gardermoen uten problemer. Selv blir jeg viftet til side av en ung og som det virket, vennligsinnet mann. Han holder forsiktig i sekken i min og spør hva jeg har i den. Som sant er, forklarer jeg at der er det noen sokker, truser og regntøy i tilfelle regn på hytta. Og ja, jeg har surret inn en liten spade for å plante de medbrakte løkene. Ta den fram, får jeg beskjed om. Gardenia-produktet fiskes opp fra

sekken min og jeg får opplyst at dette er en farlig sak.

Så gjør jeg det fatale mistaket at jeg begynner å le. Det skulle jeg ikke ha gjort. Nå blir to andre i sikkerhetsstaben tilkalt. En mann med svulmende muskler under uniformen og seriøst blikk bak brillene tar redskapet i øyesyn. Han prøver først skarpheten i stålet mot sin egen hånd. Ikke noe blod, ingen synlige resultater. Så

kommer den virkelige testen for å demonstrere at dette er et farlig våpen i hendene på en geriljakriger eller noe mye verre - terrorist.

Han svinger Gardenian vilt i hånda som et sverd rundt seg og gjør utfall mot kollegaene. Det er faktisk en imponerende forestilling. Han må ha sett og lært av mange kampsportfilmer, tenker jeg. Men her nytter det heller ikke å appellere til rimelighet. For en

spade er en spade, er beskjeden fra security-gutta. Jeg må bare skrive under med mitt fulle navn og adresse på noen papirer som bevis på at spaden skal sendes til destruksjon, før de utleverer sekken min. Så er jeg nå kanskje registrert i Luftfartsverket som en potensiell terrorist.

Trøsten får være at jeg har en viktig grunn til å gå på loppemarked så fort det lar seg gjøre.

nins

sitatet

«Man skal være temmelig spesielt skrudd sammen for å tro at de som går så langt som å mane til redusert forbruk, har noen som helst innflytelse eller makt.»

Bjørn Gabrielsen

Administrasjonen:

Leder:
Gerd-Liv Valla
tlf: 23 06 16 03

Nestleder:
Roar Flåthen
tlf: 23 06 16 23
Geir Mosti
tlf: 23 06 01

Hovedkasserer:
Bente N. Halvorsen
tlf: 23 06 16 80

1.-sekretær:
Ellen Stensrud
tlf: 23 06 16 77

**Youngsgt. 11,
0181 Oslo
Sentralbord:
23 06 10 50
Hovedfaks:
23 06 17 43
<http://www.lo.no>**

Sekretærer:

Rita Lekang
tlf: 23 06 16 87
Trine Lise Sundnes
tlf: 23 06 16 05
Tor-Arne Solbakken
tlf: 23 06 16 06

Administrasjonsavd.:
Adm.sjef: Kåre Myrvold
tlf: 23 06 16 10
faks: 23 06 11 20
Personalsjef: Tove Haug
tlf: 23 06 16 84
faks: 23 06 20 50

Økon.sjef:

Kjersti Halvorsen
tlf: 23 06 16 79
faks: 23 06 20 20

Informasjons- og rådgivningsavd.:

Info.sjef:
Jenny Ann Hammerø
tlf: 23 06 17 24
faks: 23 06 20 01
Stedfortredende:
Øivind T. Hansen
tlf: 23 06 16 57

Arbeidslivsavd.:

Leder: Tor Andersen
tlf: 23 06 20 42
faks: 23 06 17 53

Internasjonal avd.:

Leder: Ingunn Yssen
tlf: 23 06 16 35
faks: 23 06 11 00

Juridisk avd.:

Leder: Bjørn Kolby
tlf: 23 06 16 30
faks: 23 06 19 56

Organisasjonsavd.:

Leder: Ståle Dokken
tlf: 23 06 16 65
faks: 23 06 11 15

Samfunnspol. avd.:

Leder: Stein Reegård
tlf: 23 06 11 05
faks: 23 06 11 22

Forhandlingsavd.:

Leder: Knut Bodding
tlf: 23 06 13 87
faks: 23 06 11 20

Pisk og gulrot

gjennom 60 år

Den nordiske modellen med en aktiv stat og universelle velferdsordninger blir trukket fram som et forbilde i Europa for tiden. Godt utbygd velferd og relativ likhet er kombinert med konkurransekraft og god evne til omstilling. Et grunnelement i den nordiske modellen er trepartssamarbeidet mellom stat, fagbevegelse og arbeidsgiverorganisasjoner.

Ikke alle land har en **statlig inntektspolitikk**,

og i svært få tilfeller har begrepet et så omfattende innhold som i Norge. I dette temaet skal vi se at staten spiller på en rekke virkemidler. Hva slags betydning har myndighetenes deltakelse hatt i ulike faser? Hvem har tjent og hvem har tapt? Hva har den statlige innblandingens betydning for den frie forhandlingsretten? Hvordan har den påvirket arbeidsledigheten og hva har den betydning for utviklingen av kjøpekraften?

1945: Fellesprogrammet for gjenreisningen symboliserer gjennombruddet for det norske trepartssamarbeidet. Konrad Nordahl var leder i LO fra 1939 til 1965. Sammen med statsminister Einar Gerhardsen og administrerende direktør i Norsk Arbeidsgiverforening, Christian Erlandsen, sto han sentralt i det inntektspolitiske samarbeidet etter krigen. Her er Nordahl og Gerhardsen sammen med LOs nestleder P. Mentsen i 1965.

FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

1969 TIL 1977: Tor Aspengren var leder i LO i en periode da det inntektspolitiske samarbeidet var meget tett. Her møter han Kåre Selvig fra N.A.F. til forhandlinger i 1970.

FOTO: ARBEIDERBEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

Den norske modellen for arbeidslivet

Særtrekk:

- Omfattende organisering, både på arbeidsgiver- og arbeidstakerhold.
- Vidtgående samforstand mellom de to sidene om spillereglene i et arbeidsliv der offentlige inngrep og lovgiving spiller en sentral rolle.

- Fagbevegelsen tilkjennes en sentral rolle «denne kombinasjonen av en meget nærværende fagbevegelse og sterkt offentlig engasjement er tydeligere i Norge enn i kanskje noe annet land».

(*Makt og demokrati i arbeidslivet,*
Engelstad m.fl.)

Myndighetene tar grep

Den norske staten har hatt en inntektspolitikk siden krigens dager. Den har satt rammer, utviklet frontfagsmodellen, vedtatt lover, iverksatt tvungen lønnsnemnd, bidratt økonomisk, fremmet kriseforståelse og mye mer.

Alt henger sammen med alt, heter det. Det gjelder ikke minst på økonomiens område. Lønn, pris, skatter og avgifter. Alt har betydning for kjøpekraften til den enkelte. Dessuten blir vi påvirket av forhold i utlandet, konjunkturer, renter, dollarkurs, oljepriser osv. Spesielt renteutviklingen har i perioder hatt mye å si. En renteøkning i etterkant av tariffoppgjørene kan fort spise opp (deler av) lønnstillegget, alt avhengig av hvor stort lån man har.

Den statlige inntektspolitikken har hatt som formål å få til en balansert økonomisk utvikling etter krigen. «Pionerene var stater styrt av keynesiansk inspirerte sosialdemokrater som lyktes i å moderere fagbevegelsen fordi de hadde full sysselsetting og velferdsstaten som styringsmål. Målsettingen krevde høy etterspørsel, som innebar risiko for prisdrivende lønnsvekst. Etter som nasjonaløkonomiene liberaliserte sin utenriks-handel fra 1950, oppsto det dermed en målkonflikt: inflasjonen svekket sysselsettingen ved å gi svakere konkurransevne. Inntektspolitikk ble

den sosialdemokratiske løsningen på denne målkonflikten». (*Det kollektive arbeidslivet, Stokke m.fl., 2003*). Etter krigen ble inntektspolitikken i Norge styrt av staten, LO og Norsk Arbeidsgiverforening. På spørsmål om norsk arbeidsliv er gjennomkorporativisert, svarer professor i sosiologi, Geir Høgsnes, slik:

– Ja, det må man kunne si. Men han tar forbehold om at det har vært en svekkelse av denne tendensen i de senere år.

Noe av bakgrunnen for det inntektspolitiske samarbeidet vi fikk etter krigen var hovedavtalen fra 1935. Denne var et uttrykk for «det store klassekompromisset» og falt i tid sammen med kriseforliket mellom Arbeiderpartiet og Bondepartiet (senere Senterpartiet). Arbeiderpartiet kom i regjering. Gjenreisningsbehovet etter krigen gjorde det lettere for regjeringen å etablere et inntektspolitisk samarbeid. Et trepartssamarbeid mellom LO, N.A.F. (som NHO da het) og myndighetene ble innordnet regjeringens makroøkonomiske målsettinger. LO gikk inn for moderasjon i bytte

Inntektspolitikk

Statlige tiltak som er koblet til lønnsforhandlinger og som sørger for å begrense lønnsøkningen og dermed dempe inflasjonen uten av arbeidsløsheten øker.

1966: Aukrust-utvalget formulerte den lønnspolitiske modellen som har preget tariffpolitikken siden. Tidligere forskningsdirektør i Statistisk sentralbyrå, Odd Aukrust, ledet utvalget, her fra 1968.

FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

1970-TALLET: Finansminister Per Kleppe var mannen bak Kleppe-pakkene og sto sentralt ved innføringen av kombi-oppgjørene på 70-tallet. Her åpner han «kleppe-pakka», det offentlige dokumentet med forslag til Stortinget om skattelettelser og andre tiltak ved det kombinerte oppgjøret i 1977. I bakgrunnen statsminister Oddvar Nordli.

FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

mot en sterkt subsidiert prisutvikling.

I perioden 1950-2000 har statens utgifter til inntektsoppgjørene variert kraftig. De sosialdemokratiske regjeringene har stort sett ført en aktiv inntektspolitikk. Willoch var lite interessert i dette i sin regjeringsperiode 1981-86, mens Borten var den første som presenterte en forpliktende stortingsmelding om inntektspolitikk, i 1967. Ambisjonene har vært lettest synlig når denne politikken fikk et navn, som under Kleppe-pakkene og Solidaritetsalternativet.

Frontfagmodellen er et viktig fenomen i utviklingen av den statlige inntektspolitikken. En forløper ble benyttet allerede i 1952, men tenkningen bak er ellers i stor grad utviklet av den tidligere forskningsdirektøren i Statistisk sentralbyrå, Odd Aukrust. Modellen ble gjort gjeldende fra 1966. Kort fortalt går den ut på at konkurranseutsatt industri skal være frontfag i tariffoppgjørene, dvs. forhandle først. Legg lista, så å si. I «Det kollektive ar-

beidslivet» heter det:

«Når oppgjørsformen er forbundsvis, forsøker LO og NHO å anvende en modell med frontfag. Tradisjonelt har det (....) vært behov for to frontfag. Det første representerer den konkurranseutsatte industriens minstelønns-systemer og har nesten alltid vært Verksted-overenskomsten», som er den største tariffavtalen i privat sektor. Det er vanlig for de andre å vente til resultatet av disse forhandlingene foreligger. I boka heter det videre: **«Det andre frontfaget representerer normallønns- og lavlønnsfagene. I mange av tariffrevisjonene de siste 20 årene har Riksavtalen som dekker hotell- og restaurantnæringen, vært andre frontfag. Dette frontfaget har som funksjon å gi en antydning om hva den samlede lønnsveksten kan bli i LO-NHO-området, siden all lønnsvekst gis sentralt i normallønnsfagene».**

De kombinerte oppgjørene (kombi-oppgjørene) ble introdusert midt på 70-tallet, der staten gikk inn med betydelige bidrag. Det

kunne dreie seg om skattelettelser, prisregulering, subsidier eller andre tiltak. Verken før eller siden har statens finansielle bidrag vært så store. Ifølge Svein Dahl (1989) betalte finanspolitikken mellom 40 og 60 prosent av oppgjørene på den tiden. Per Kleppe, som hadde statsrådsposisjoner på hele 70-tallet, var sentral i utformingen av denne politikken, som da også ble omtalt som «Kleppe-pakker».

– Bakgrunnen for at kombinerte oppgjør ble innført var oljekrisen med økt inflasjon og økt arbeidsløshet, sier Geir Høgsnes. Han legger til at Norge, Sverige og Østerrike da la opp til en strammere inntektspolitikk enn tidligere. Gudmund Hernes har senere kalt dette for «svarteper-økonomi» i den forstand at staten betalte gildet.

Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) ble dannet i 1974 (og nedlagt i 2001), mens Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) ble etablert i 1977. Etter hvert som disse hovedorganisasjoner kom på banen, fikk LO konkur-

ranse. Man var ikke bare opptatt av økt kjøpekraft, men også den relative lønnsutviklingen. Tidligere hadde LOs ledelse klart å holde rimelig disiplin i egne rekker. Nå fikk man et nytt moment inn, nemlig hovedorganisasjoner som ikke var fornøyd med lønnsutviklingen. I «Det kollektive arbeidslivet» sies det slik: **«Jo mer omfattende organisasjonskonkurransen er, jo vanskeligere er det å få på plass koordinerte helhetsløsninger»**. AF, som i økende grad forvaltet oppmagasinert misnøye, ble på 90-tallet den mest markerte kritikeren av det inntektspolitiske samarbeidet.

– De høyt utdannede i offentlig sektor var kom dårligst ut i en lang periode, sier Geir Høgnes. Men han mener AF ikke fikk gjort særlig mye med situasjonen. Streiker i offentlig sektor ble møtt med tvungen lønnsnemnd. Dermed oppfattet ikke akademikergruppene at den frie forhandlingsretten var særlig reell.

– Dette er bakgrunnen for at Akademikerne nå går inn for lokale forhandlinger og individuell lønnsdannelse, mener Høgnes.

Regjeringens finanspolitiske bidrag har stort sett bestått av prissubsidier, arbeidstidsforkortelser, skatte- og avgiftslettelser og forbedrede trygdeordninger.

Skattefradrag for fagforeningskontingent er også med her. Etter- og videreutdanningsreformen var viktig ved oppgjørene i 1998 og 99. Også arbeidsgiversiden har til tider mottatt finanspolitiske goder, som lettelse i bedriftsbeskatning og arbeidsgiveravgift.

I 1990-årene har forhandlingene i stor grad dreid seg om avtalefestet pensjon (AFP). Regjeringen tilbød statsstøttet pensjon første gang i 1988, og i Yngve Hågensens ledertid i LO var avtalefestet pensjon en viktig del av organisasjonens moderasjonslinje. Fram til og med 1994 var både alder for avgang fra arbeidslivet og statens bidrag vesentlige momenter. Først ved oppgjøret i 1996 fikk ordningen sin nåværende form. Da fikk LO gjennomslag for å sette ned pensjonsalderen i ordningen til 63 år fra 1997 og 62 år fra 1. mars 1998. I 1996 og 1997 ble AFP-spørsmålet løst uten statens finansielle medvirkning. Under Bondeviks siste fase førte trepartssamarbeidet til at alle får tjenestepensjon fra 1. januar 2006.

En annen type medvirkning fra statens side er gjennom institusjoner som Det tekniske beregningsutvalget (TBU) og Regjeringens kontaktutvalg for inntektsoppgjørene. Allerede fra den tidlige etterkrigstid har både LO og N.A.F./NHO akseptert at staten skulle være med og definere den realøkonomiske rammen for oppgjørene. Før TBU ble opprettet i 1967, var rammen en upresis og tøyelig størrelse. Både LO og NAF fikk representanter i utvalget, der de satt sammen med forvaltningsorganer under regjeringen, blant annet folk fra Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå. LO og N.A.F./NHO motsatte seg lenge at nye hovedsammenslutninger skulle få delta i TBU, noe som skapte legitimitetsproblemer for det inntektspolitiske samarbeidet. Særlig blant medlemmene i AF vokste det dermed fram en motvilje mot det inntektspolitiske samarbeidet. Først i 1999 fikk AF delta i TBU. I dette utvalget har man klart å bli enige om rammen, mens fordelingen gjensto til organisasjonene. Enkelte politikere, rådgivere og økonomer har faktisk drømt om at også dette skulle håndteres i et utvalg, og i 1961 syslet professor Ragnar Frisch med tanken om å fordele lønna administrativt, for eksempel gjennom et statlig direktorat.

– Det var noen få planøkonomer som gikk inn for dette, tanker som Arbeiderpartiet hadde på 50-tallet, kommenterer Høgnes.

En noe mildere variant ble foreslått av «Prisproblemvalget» i 1973. Dette besto av representanter for organisasjonene i arbeids- og næringslivet i tillegg til folk fra de politiske partier. Utvalget ble ledet av Hermod Skånland, som gjennom hele 60-tallet ivret for en sterkere institusjonalisering av det inntektspolitiske samarbeidet. Utvalget foreslo å opprette «Rådet for pris- og inntektspolitikk». Dette rådet skulle bestå av staten og representanter for de viktigste organisasjonene, inkludert de for bønder og fiskere. Dette korporative rådet som skulle ta seg av det meste av det som hadde med forhandlinger og inntektspolitikk å gjøre, fikk oppslutning fra LO-ledelsen i 1973, men ble nedstemt på LO-kongressen samme år.

Dermed har institusjonaliseringen av det inntektspolitiske samarbeidet foregått gjennom Kontaktutvalget. Det har

vært en tradisjon siden 1940-tallet at regjeringen har vært i kontakt med partene for å påvirke deres tariffstrategier. LO og N.A.F./NHO deltok fra starten, mens YS og AF fikk delta fra 1982 (under Willoch). Ved flere anledninger har regjeringen nedsatt adhocutvalg for å lette koordineringen av et tariffoppgjør, sist i januar 1999 da Arntsen-utvalget ble opprettet for å forberede inntektsoppgjøret samme år. Professor Høgnes mener tendensene til korporativisme var sterk på 70-tallet, men også etter en liberaliseringsperiode på 80-tallet.

– Etter 1986 fikk vi et tett samarbeid mellom LO og Arbeiderpartiet. 1987 var et unntaksår uten sentrale tillegg, forteller Høgnes.

Fra ansvarlig politisk hold har det alltid vært bekymring for at noen skulle bryte ut av moderasjonspolitikken og få høyere tillegg. Regjeringen har derfor «pått seg garanti- og politifunksjoner» (Det kollektive arbeidslivet, side 242). I boka sies det også: **«Særlig skattereformen i 1990 muliggjorde store kapitalinntekter. Sammen med de høye lederlønnene og sjenerøse «fallskjerner» har den store veksten i kapitalinntekter kanskje representert den største trusselen mot LO-ledelsens moderasjonslinje i 1990-årene»**. Regjeringene har imidlertid kun anmodet lederne om moderasjon, ikke satt inn tvangstiltak.

Et typisk tvangsmiddel er bruk av tvungen lønnsnemnd. Mellom 1952 og 2002 har regjeringen benyttet seg av denne muligheten i mer enn 140 interesselister. Dermed overdras avgjørelsen til Rikslønnsnemnda, som er sammensatt av representanter for partene i tillegg til nøytrale medlemmer. Bruk av tvungen lønnsnemnd forutsetter en særlov gitt av Stortinget.

Et generelt inntrykk er at Rikslønnsnemnda har lagt seg på en kurs der de som kommer etter frontfagene ikke skal få mer enn de som har åpnet oppgjøret har oppnådd. Dermed er blant annet AF og YS stadig blitt tvunget inn i den samme ramme som frontfagene innen LO-NHO-området, selv om de har ment at de har hatt et etterslep å ta igjen. Ifølge Stabel-utvalget ble alle konflikter i staten i perioden 1978-2000 løst ved tvungen lønnsnemnd.

Særlig organisasjoner utenfor LO

1991: NHO-direktør Karl Glad (t.v.) provoserte LO-leder Yngve Hågensen kraftig med sitt tilbud i 1991. 117 000 risikerte å ikke få lønnstillegg det året. Yngve Hågensen var en sentral aktør under Solidaritetsalternativet fra 1993-1997.

FOTO: TERJE PEDERSEN, ANB/ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

1977: Kontaktutvalgsmøte i april (bildet over). Fra v.: Kåre N. Selvig, Per Kleppe, Konrad B. Knudsen og Tor Aspen- gren.

FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

1984: Avstanden mellom Lars Skytøen i Jern og Metall (t.h.) og Kjell Kveim i MVL (bildet under) var stor under tarifforhandlingene. I midten riksmeglingsmann Bjørn Haug.

FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

har reagert mot den hyppige bruken av tvungen lønnsnemnd. AF og en rekke frittstående forbund har protestert heftig ved en rekke anledninger, noe også en del LO-forbund har gjort. Men også ILO har reagert på den hyppige bruken av tvungen lønnsnemnd i Norge. Det heter at det skal være fare for liv og helse før man skal gå inn med dette virkemiddelet, og ved en rekke anledninger har ulike regjeringer blitt kritisert for at så ikke er tilfelle.

Som en del av det inntektspolitiske samarbeidet har myndighetene til tider brukt

Korporativ pluralisme

Statsvitenskaplig betegnelse på den medvirkning interesseorganisasjoner har på utformingen av offentlig politikk i de fleste vestlige samfunn, også i Norge.

Interesseorganisasjoner kan være koblet til den politiske prosess på ulike vis. Det vanligste, blant annet i Norge, er at de kanaliserer sin innflytelse gjennom representasjon i offentlige styrever, utvalg og råd, eller ved at de har mer uformell kontakt med myndighetene.

(Store Norske Leksikon)

Økonomisk ramme

Brukes vanligvis i forbindelse med tariffoppgjør, og betegner det endringene i tariffavtalen vanligvis koster arbeidsgiverne (og eventuelt staten).

Frontfagmodellen

En modell som går ut på at ett eller to fag skal gå ut først når det er forbundsvist oppgjør. Meningen er at disse skal legge en mal for de øvrige parter som begynner forhandlingene senere. Tradisjonelt har Verkstedsoverenskomsten vært først ute, og sånn sett lagt lista for de andre.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU)

Er nedsatt av myndighetene og har representanter fra det offentlige, samt partene i arbeidslivet. Utvalget avgir to rapporter årlig, før og etter lønnsoppgjørene. Disse inneholder oppsummering av oppgjørene, oversikter over lønnsutvikling i alle deler av arbeidslivet, lederlønninger, utvikling innen likelønn, industriens konkurranseevne, samt prognoser for prisutviklingen.

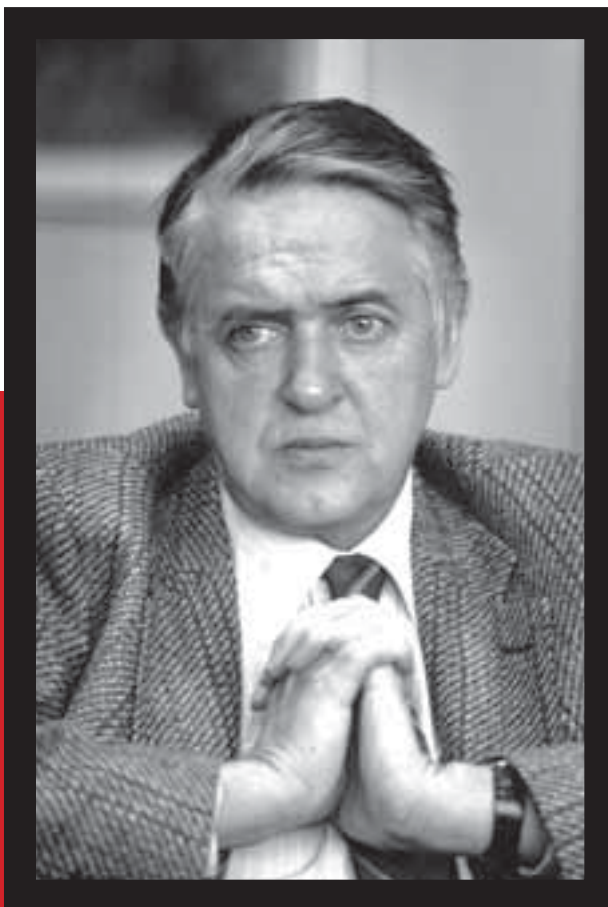
Regjeringens kontaktutvalg for inntektsoppgjørene

Et organ for uformelle drøftelser i forkant av tariffoppgjørene, der regjeringen gjerne vil få fram sine synspunkter før partene setter seg ved forhandlingsbordet. Ble etablert i 1962 av Einar Gerhardsen for å lette samordningen mellom avtaleområdene.

ren tvang i form av vedtak i Stortinget og lover som setter forhandlingsapparatet ut av spill. I «Det kollektive arbeidslivet» heter det på side 245: **«Det mest effektive tvangsmiddelet er et lovvedtak som innfører full lønns- og prisstopp. Da har i realiteten staten opphevet den frie lønnsdannelsen og overdratt beslutningskompetansen til seg selv. Den 15. september 1978 utformet regjeringen midlertidige forskrifter om prisstopp og en provisorisk anordning om inntektsstopp...»**. Disse strakstiltakene ble senere konvertert til lov og varte til 1. januar 1980. Bestemmelsene i tariffavtalene om et mellomoppgjør i 1979 ble kuttet med et pennestrik. Tiltakene vakte betydelige protester i opposisjonen i fagbevegelsen, da også en rekke avtaler om lokale forhandlinger ble satt ut av spill. På den ene siden er slike tvangstiltak politisk belastende fordi man setter den frie forhandlingsretten til side. På den andre siden har myndighetene prøvd å skaffe seg ryggdekning i ledelsen i de store organisasjonene i slike tilfeller og til dels fått

1969-1977: Under Aspengrens tid som leder i LO foreslo Hermod Skånland et råd for pris- og inntektspolitikk, som skulle ta seg av det meste som hadde med forhandlinger og inntektspolitikk å gjøre. LO-ledelsen gikk for dette i 1973, men LO-kongressen vendte tomme ned. Her er Skånland sentralbanksjef, i desember 1988.

FOTO: TERJE PEDERSEN, ANB/
ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

Kombinert oppgjør

Staten går inn i forhandlingene som en tredje part og bidrar med skatte- og avgiftslettelser, prisreguleringer, subsidier eller andre tiltak for å erstatte en del av lønstillleggene. Som regel er det et krav at organisasjonene samordner sine krav og forhandlinger, men kombinerte oppgjør kan også skje i forbindelse med forbundsvise forhandlinger. Kombinerte oppgjør ble introdusert på midten av 70-tallet.

det. Geir Høgsnes svarer ja på spørsmål om han mener denne omfattende bruken av lovverket var oppsiktsvekkende. Han viser til at finansminister Kjell Olof Feldt måtte gå av på en tilsvarende sak i Sverige.

– Det var mye protester fra AF og andre, men det hjalp jo ikke, sier professoren.

Lønnslover kan også ha karakteren av å dempe lønnsutviklingen, altså en mildere form enn full lønnsstopp. I 1971 eksisterte det et lovforbud mot lønstilllegg som ikke var hjemlet i tariffavtale eller lønnsregulativ. I 1988 og 1989 vedtok Stortinget lønnslover som gikk ut på noe av det samme, samtidig som de be-

Mekling

Tariffoppgjør der partene ikke makter å komme til enighet – eller tvister oppstår om lønns- og arbeidsforhold der tariffavtale ikke er opprettet – er gjenstand for tvungen mekling, jfr. arbeidstvistslovens § 29 og tjenestetvistlovens § 14. Tvungen mekling skjer ved offentlige meklingsmenn, og loven angir hvor lenge meklingen skal vare.

grenset tariff tilleggene ut over en viss ramme. 29. februar 1988 la regjeringen fram forslag om en midlertidig lov om inntekts- og utbyttestopp. Den trådte i kraft en uke etter og frøs alle inntekter på nivået per 29. februar. I april samme år ble denne avløst av en «reguleringslov» som åpnet adgang om lønns- og inntekts tillegg i samsvar med den allerede inngåtte LO/NHO-avtalen.

Solidaritetsalternativet trådte i kraft i 1993, etter en periode med høy arbeidsløshet. Mellom 1987 og 1993 steg arbeidsledigheten fra 40 000 til 180 000, og i 1992 var over 6 prosent av arbeidsstyrken helt uten arbeid. Det

2000: Lønnsforhandlingene i privat sektor starter. Finn Bergesen jr., NHO tar Yngve Hågensen, LO i hånda i NHO-bygget på Majorstua i Oslo.

ARKIVFOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Lønnslover

Brukt av myndighetene for å stanse eller begrense lønnsøkning. Dette er et tvangstiltak som griper inn i den frie forhandlingsretten, og vil sann sett ofte innebære en politisk belastning. Slike lover ble benyttet både i 1978/79 og i 1988 og 1989. Regjeringen vil derfor ofte prøve å skaffe seg ryggdekning i de store organisasjonene før slike tiltak blir iverksatt.

Lønnsnemnd

En nemnd, oppnevnt av myndighetene, Rikslønnsnemnda, avgjør resultatet av tariffoppgjøret. Nemnda har fem medlemmer, tre oppnevnt av regjeringen, en fra hver av partene. En lønnsnemnd kan både være frivillig og tvungen. Tvungen lønnsnemnd innebærer at myndighetene griper inn for å hindre en streik. Må vedtas av Stortinget som egen lov før den er gyldig.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Den første versjon av ordningen ble forhandlet fram av Fellesforbundet i 1988. Videreutviklingen av reformen sto sentralt ved flere oppgjør på 90-tallet. Ordningen fikk sin nåværende form i 1996, da LO fikk gjennomslag for å sette ned pensjonsalderen i AFP-ordningen til 63 år i 1997 og 62 år i 1998. Hovedregelen er at de som er dekket av tariffavtale kan gå av med pensjon (AFP) ved fylte 62 år. For arbeidstakere som ønsker gradvis nedtrapping av arbeidsinnsatsen, gis det anledning til å ta ut delpensjon.

var Sysselsettingsutvalget, nedsatt i 1991, som foreslo det såkalte solidaritetsalternativet i 1992. Konkurransesevnen skulle forbedres gjennom inntektspolitiske samarbeid. Nominell lønnsvekst måtte ikke overstige 3 prosent i året under forutsetning av at veksten i konkurrentlandene ikke oversteg 4,5 prosent. Man skulle ha en moderat lønnsvekst innen rammen av en reallønnsforbedring på 0,5 prosent. Kombinasjonen av lav lønns- og prisvekst skulle gi noe rom i finanspolitikken, som kunne brukes til aktive arbeidsmarkedstiltak, med andre ord få ned ledigheten. I tillegg bidro regjeringen i forbindelse med Avtalefestet Pensjon (AFP). Solidaritetsalternativet klarte ikke å løse AFs

frustrasjon, som knyttet seg til tap av relativ posisjon over lengre tid. Men arbeidsledigheten sank hurtig, samtidig som det var markert vekst i yrkesdeltakelsen. Det må også nevnes her at de internasjonale konjunktorene snudde i 1993, samtidig som renta gikk ned.

Spørsmålet er om denne aktive statlige inntektspolitikken har vært vellykket, og for hvem den eventuelt har fungert. Geir Høgsnes sier det slik:

– Politikken har vært vellykket i den forstand at vi har fått lav arbeidsløshet, som jo har vært en av grunnpilarene for LO. I offentlig sektor har de høytlønnede tapt og de lavtlønnede

vunnet. Høgsnes viser til at vi har en konsentrasjon i lønninger i Norge, med andre ord små lønnsforskjeller i forhold til andre land. Av organisasjonene er det AF som har tapt.

Tekst: **Stig H. Christensen**
stig@lo-media.no

Kilder:

Torgeir Aarvaag Stokke, Stein Evju og Hans Otto Frøland (2003): *Det kollektive arbeidslivet*
Fredrik Engelstad m.fl.: *Makt og demokrati i arbeidslivet* (2003)
Arbeiderkalenderen, 2005

2005: Her er NHOs administrerende direktør Finn Bergesen jr. og LO-leder Gerd Liv Valla som starter tariffforhandlingene i mellomoppgjøret i 2005. Vil det inntektspolitiske samarbeidet fortsette i 2006?

ARKIVFOTO: MARTE CHRISTENSEN

Returadresse:

LO-Aktuelt, FF - LO Media, Postboks 231 Sentrum, 0103 Oslo
 Adresseforandring meldes snarest til denne adressa eller
 e-post: abonn.lo-aktuelt@lo-media.no
 ISSN 0801 2482

innhold

11

LO-leder skaper optimisme

I Israel har Histadruts leder blitt valgt til ny leder for det israelske arbeiderpartiet. Sosialisten Amir Peretz skaper håp om en radikal politisk kursendring.

14

Fagopplæring i eget hus

Rørleggerbedriften Mercur i Oslo, driver egen lærlingskole. Det sikrer tilgangen på fagfolk, men bidrar også til integrering av innvandrere. Slikt blir det pris av.

18

Svenskene vinner kampen

Utenlandske virksomheter må følge det svenske avtaleverket. LO og Svensk næringsliv står sammen i kampen mot sosial dumping.

22

Ledernes leder

FLT har hatt landsmøte og valgt ny leder. Jarle Molde spiller gjerne på lag. Med tillitsvalgte, kollegaer og venner. Men det går en grense, den er i Øst-London.

24

Først partiet – så arbeiderne

Kinesisk LO – All China Federation of Trade Unions – er kommunistpartiets forlengede arm inn på arbeidsplassene. Kan fagbevegelsen i Kina bli noe annet?

31

Arbeidslivets grunnlov fornyes

Når hovedavtalen forhandles er det ingen streikerett. Derfor er de små skrittene så viktige, påpeker LOs hovedkasserer Bente N. Halvorsen.

38

Fargeblind fagbevegelse

Det er mye gode holdninger og integreringsvilje innad i norsk fagbevegelse, fastslår Fafo-forsker Monica Lund. Men utfordringene er store.

40

En spade er ikke en spade

Det kan være fatalt å begynne å le når sikkerhetsvaktene har funnet et farlig redskap i ryggsekken din og vurderer deg som potensiell terrorist.